

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: *Algemeene Kennisgeving. — Rede. — Verbindende factoren. — Het Kinderhuis van de Evangelische Broedergemeente te Saron in Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. — Een opmerkelijk artikel, door K. — De Maha-Cyclus film. — Aanteekening uit de geschiedenis van West-Indië. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huis vlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chin. Pers. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. Arnhem, IV. Breda, V. Nijmegen. — Mededeelingen: Van het Hoofdbestuur, Van het Dag. Bestuur, Van de Redactie, Van het Informatie-Bureau. — Mutatiestaat van 23 tot 30 October.*

ALGEMEENE KENNISGEVING.

De contributie van dengene, die na 1 October als lid oetreedt, geldt tevens voor het eerstvolgend jaar. (Art. 2 H. R.)

Tot Secretaris der Redactie van het Koloniaal Weekblad, Orgaan dezer Vereeniging, is met ingang van 1 November e.k. benoemd de heer **JOHAN KONING**, journalist en letterkundige, 's-Gravenhage.

Rede,

uitgesproken door den Alg. Voorzitter der Vereeniging, den heer R. Zuyderhoff, in de gecombineerde vergadering van het Dagelijksch Bestuur en de vaste medewerkers aan het Kol. Weekblad op Woensdag 23 October j.l., bij het afscheid van den heer W. C. Muller, die in Juli l.l. zijn functie van secretaris der Redactie en van vasten medewerker aan het blad, om gezondheidsredenen, neergelegd had.

Waarde Heer Muller,

Toen uw geneesheer U adviseerde uw betrekking van secretaris van de redactie-commissie van het Kol. Weekbl. neer te leggen, heeft het U ongetwijfeld moeite gekost daaraan gevolg te geven. Zulks is geen wonder. Ruim een kwart eeuw heeft U zich aan de belangen van dat blad gewijd. Vijf en twintig jaren achtereen is U de stille kracht geweest, die op de verschijning van het K. W. den grootsten invloed heeft gehad. Wij zijn U daarvoor dankbaar en tevens voor uwe bereidwilligheid om ons heden de gelegenheid te stellen daaraan tegenover U bijdrage te geven. Bescheiden is U steeds te werk gegaan, doch onopgemerkt is uw rol, die U speelde, niet gebleven. U hadt hart voor het K. W. en daaraan is het te danken, dat het ondanks de vele tegenspoeden is blijven bestaan. Dit is uw werk, waarop U met trots moogt terugzien.

Veel heeft U bijgedragen om het blad te verbeteren, en terwijl U in die richting gestadig voortwerkte, klonk plotseling voor U het: halt, niet verder. Wij gevoelen hoe hard dat voor U was, en kunnen daarom U zeker geen groter genoegen bereiden dan U te beloven ons best te zullen blijven doen om het K.W. nog tot verderen bloei te brengen. Ter bezegeling van deze belofte stel ik U ter hand een ring als symbool van den trouwen band, welke tusschen U en het K. W. bestaat.

Verbindende factoren.

In onderstaande regelen zal, zeer beknopt, getracht worden samen te vatten hetgeen onder dit opschrift, op onze vereeniging van toepassing is. Die poging is licht uitvoerbaar. In de statuten en in het propaganda-blad toch leest men dat het doel der vereeniging is: „het onderhouden en versterken van den band tusschen de Europeesche en Overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden, door het bevorderen van hunne zedelijke en stoffelijke, gemeenschappelijke als bijzondere belangen”. Hier wordt gesproken van een bestaanden en blijvenden band — hoe die dan staatkundig ook gewijzigd worde — en wel van een vriendschapsband zooals in de verdere omschrijving besloten ligt. De juistheid hiervan springt in het oog wanneer men hierbij even denkt aan het toenemend wereldverkeer. En hiermede is de verbindende hoofdfactor reeds aangegeven. Vanzelfsprekend is daarmede niet alles gezegd, waar het hier immers ook gaat om de waarde en betekenis van dien factor en zijn bijfactoren in het licht te stellen, deze te toetsen aan de uitwerking.

Als bekend streeft de vereeniging op onderscheidene wijzen naar haar doel. Daar zijn, afgezien ditmaal van andere instellingen en commissiën der vereeniging, met name het Koloniaal Weekblad en het Informatie-bureau. Het aantal lezers van ons orgaan is, door den omvang der vereeniging en hare ver over de 4000 leden en tengevolge van zijn neutralen inhoud, niet bij benadering te schatten en bureau, dat langer dan 30 jaar dagelijks inlichtingen verschaft en raad aan hen die naar de Indiën gaan of daar vandaan komen, met als gevolg daarvan het voordeel voor derden, heeft ook door zijn ander werk — de uitgave der bekende geschriften — aan talloze Nederlanders en Nederlandsch-Indiërs uit alle kringen zijn nuttige diensten kunnen bewijzen. Ook die invloed is niet te bepalen, maar, beide te zamen, is die invloed diep en ver strekkend.

Met deze vluchtige omtrekken is waarde, betekenis en invloed naar buiten van Kol. Weekblad en Informatie-bureau voldoende geschetst en blijkt het tevens dat deze belangrijke verbindende factoren inderdaad ook bindende kracht uitoefenen, bindende factoren zijn tusschen Nederland en de Overzeesche deelen van het Rijk.

Toch moet het geheel, de vereeniging, hoofdfactor en de samenstellende deelen nog veel meer uitgroeien en het bindend element dat zij bevatten, in stevigheid toenemen. Een middel daartoe ligt in de toename van het ledental. Daarom moge dan ook aan het vorenstaande het verzoek worden vastgeknoopt dat men zich als lid der vereeniging doe inschrijven.

Men kan zich voor het lidmaatschap opgeven: 1e. bij het algemeen secretariaat, Korte Voorhout 6; 2e. bij de secretariaten der afdelingen, waarvan de adressen achter in dit blad zijn afgedrukt. In Oost-Indië bij den Hoofdvertegenwoordiger aldaar (Mr. K. Fauser, Bengawanstraat 46, Soerabaia). In West-Indië en Suriname bij den vertegenwoordiger, den heer H. R. Nye te Paramaribo; in Curaçao bij den vertegenwoordiger, den heer Mr. H. Polblit te Willemstad.

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN
Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Tel. 31201
EFFECTEN
COUPONS
VREEMD GELD

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15
— Den Haag —
Groote sorteering **HEEREN-,**
JONGENS- en KINDERKLEEDING
Spec. Afdeling v. **KLEEDING NAAR MAAT**
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

Het Kinderhuis van de Evangelische Broedergemeente te Saron in Suriname, door **FRED. OUDSCHANS DENTZ.**

Zoo is het ook de wil niet van Uw Vader in de hemelen, dat een van deze kleinen verloren gaat.

In het groote arbeidsveld van de Herrnhutters in Suriname neemt het kinderhuis te Saron, dat welhaast 20 jaren bestaat, een gevestigde plaats in. De geschiedenis, het doel en de tegenwoordige kort uiteengezet.

Reeds tientallen van jaren voor de stichting in 1910 waren de zendelingen in Suriname levendig van de noodzakelijkheid doordrongen om een inrichting in het leven te roepen, waarin kinderen, wier opvoeding in een gesticht wenschelijk geacht werd, opgenomen zouden kunnen worden. Het toenemend gevaar van verwaarloozing der kinderen was een gevaar voor de geheele Surinaamsche samenleving geworden, waarvan zich de bedenkelijke gevolgen in zedelijk, economisch en crimineel opzicht hoe langer hoe sterker deden gevoelen.

Allen, die een dieperen blik in het volksleven van de lagere klassen der bevolking van Suriname hebben geslagen en wel in de eerste plaats van die te Paramaribo, weten, dat de hoofdoorzaak van de toenemende verwaarloozing der kinderen in het nog zoo gebrekkig ontwikkeld gezinsleven ligt en alleenstaande moeders voor tal van kinderen geheel alleen te zorgen hebben, doordat de vaders of onbekend zijn of zich in het minst niet om moeder en kinderen bekommeren. Het was aan het initiatief van Mevrouw Muller-Schmidt te danken, dat er in Maart 1910 een comité werd gevormd, met het doel de voorbereidende werkzaamheden ter hand te nemen. Hierin zaten als voorzitter de toenmalige hoofdvoorstander W. R. Voullaire en de zending-koopman G. A. Glitsch, alsmede de dames F. H. Schmiedeke, Hasewinkel en Berthold. Aan dit comité werden nog verbonden de heer en mevrouw Eckhardt. Toen dit comité de noodige gelden verzameld had, werd de diakoness zuster Hanna Kunz beroepen, om met het werk te beginnen. Zij was tevoren werkzaam geweest in het kindehuis te Zeist en het diakonessen-moederhuis „Emmaus” te Niesky (Duitschland).

Omdat het eerste kind op 27 September 1910 werd opgenomen, beschouwt men dien dag als de stichtingsdag van het kinderhuis.

Het Weekblad dat sinds 55 jaar aan de spits gaat der Ned. Geïllustreerde bladen, is **EIGEN HAARD**

EIGEN HAARD dat uitmunt door smaakvolle verzorging en boeienden inhoud, mag daarom in geen huiskamer ontbreken

Doet daarom, wat Uwe ouders reeds deden en abonneert U op den huisvriend van jong en oud **EIGEN HAARD**

Vraagt proefabonnement bij de Administratie: Drukkerij v.h. DE ERVEN LOOSJES, Ged. Oude Gracht 88, HAARLEM

SCHRÖDER
GROENMARKT - DEN HAAG
TELEFOON 16173

**WOLLEN- EN
DONSDEKENS**

**REIS- EN
AUTODEKENS**

**SLAAPKAMER
AMEUBLEMENTEN
IN ALLE HOUTSOORTEN**

Fa. Wed. C. G. VAN SCHAGEN & Zn.

Aannemers van Schilderwerken :: Glazenmakers
Prijsofgave zonder verbinding 5912

1 RIJKLOF-VAN-GOENSSTRAAT 1
(eerste dwarsstraat in Laan van Nieuw Oost-Indië)

DEN HAAG - OPPERICHT A^o 1890 - TEL. 71258

Electro-Techn. Bur. A. SCHÜRMANN
RIJSWIJK (Z.-H.) 5717
HEERENSTRAAT 2-3a :: TELEF. 18762

SANITAIR - RADIO

„DE LANDBOUWER”

SPECIAAL ADRES VOOR DE FIJNSTE SOORTEN KAAS
GOUDSCHE (jong en vet, als pikant en oud); LEIDSCHE en EDAMMER KAAS (jong, belegen en oud).
VERSCHE BARNEVELDSCH EIEREN.

ROOMBOTER en FIJNE VLEESCHWAREN van eerste klas fabrieken. 5913

TELEFOON 36511 - DEN HAAG - LARIXLAAN 74

KOOPT GEEN RADIO VOOR U GOED
INGELICHT BENT 5788
N.V. RADIO INSTRUM. FABR.
DIRECTEUR: H. KOLL TELEFOON 34937
THOMSONLAAN 101 - DEN HAAG

**NIEUWE LEDENLIJST
VAN „OOST EN WEST”**

Voor Firma's die de eerstdaags te verschijnen nieuwe volledige LEDENLIJST der Vereeniging wenschen te ontvangen, wordt de ingenaaide lijst verkrijgbaar gesteld ad f 2.50 per ex., bij het Algem. Secret. der Vereen., K. VOORHOUT 6, Den Haag

In onze nieuwe Afdeling:

CONVERSATIE door BUITENLANDERS

leert U in korten tijd Uw Talen vloeiend spreken.

PROSPECTUS GRATIS, OOK VOOR STENO - TYPEN - BOEKHOUDEN - ENZ., ENZ.

INSTITUTEN „SCHOEVERS”

DEN HAAG - STADHOUDERSPLEIN 3 en 7 a - TEL. 52594

Amsterdam: N.-Witsenstraat 3, v.-Baerlestraat 13; Rotterdam: N. Binnenweg 167; Groningen: O. Ebbingstraat 11

Na in verschillende gebouwen een onderdak te hebben gehad, kwam het tot stichting van een eigen huis en hiervoor werd gekozen de nederzetting *Saron bij de plantage Beekhuizen* aan de spoorbaan gelegen, waar een der oudste gemeenten van de Herrnhutters bestond (sedert 1843). Daar was voldoende terrein ter beschikking voor het aanleggen van een flinken tuin. Ligging en omgeving waren gunstig. In den loop van 1911 verrees het nieuwe gebouw, dat voor 40 kinderen ruimte bood en in tegenwoordigheid van den Gouverneur Baron van Asbeck en echtgenote, die beschermvrouwe van het tehuis werd, had op 7 December de inwijding plechtig plaats. Elf kinderen namen hun intrek.

Als eerste huisouders fungeerden de heer en mevrouw Eckhardt, die in 1918 officieel vervangen werden door den heer en mevrouw Rüffer, als eerste directeursfamilie.

Het aantal kinderen en het aantal aanvragen om opname namen zoodanig toe, dat tot het bouwen van een *tweede huis* moest worden besloten. Dit huis, een geschenk van de firma C. Kersten & Co., een z.g. „Groepenhuis”, was uitsluitend voor meisjes bestemd. De inwijding geschiedde op 13 November 1919. Ten behoeve van grootere jongens, die de school verlaten hadden, werd op 13 Augustus een *derde huis* ingewijd, waarvoor de fondsen grotendeels waren gevonden uit een fancy fair, op initiatief van baronesse van Heemstra-van Asbeck georganiseerd en giften, welke de hoofddirecteur der Surinaamsche Bank, Mr. Dr. C. F. Schoch te Amsterdam, had ingezameld. Inmiddels waren de heer en mevrouw Rüffer door den heer en mevrouw Schmidt in 1922 vervangen. En ten slotte kon een *vierde „Groepenhuis”* worden ingewijd op 10 Juni 1926, bestemd voor meisjes, die de school verlaten hebben.

Zoo is het tehuis gestadig gegroeid en huisvest thans een 100-tal kinderen, van wie bruikbare men-

Het doel der inrichting: *lichamelijke en geestelijke verzorging van minderjarigen*, is ten volle bereikt. Wordt in de eerste plaats aan kinderen van de Evang. Broedergemeente gedacht, kinderen van andere gemeenten of gezindten of ook niet-christenen worden niet uitgesloten.

Er wordt bewust naar gestreefd liefde tot den landbouw in de harten der kinderen op te wekken en de hiervoor geschikte jongens in het landbouw-internaat van de firma C. Kersten te doen opnemen. De meisjes blijven in den regel tot en met het voleindigde 17de levensjaar in het tehuis, waar ruimschoots gelegenheid wordt aangeboden, de benodigde huishoudelijke bekwaamheden te verwerven.

Door aanplanting van allerlei gewassen in eigen tuin, door kinderhanden bewerkt, veeteelt en kippenkweek, wordt in eigen behoeften voorzien.

De overheid, die het groote nut heeft ingezien van dit maatschappelijk werk, heeft tot dusverre het kinderhuis gesteund met een subsidie van f 108 per kind. Wat tekort kwam aan de kosten welke aan elk kind moet worden besteed, en men rekent dat ieder kind f 200 kost, moest uit particuliere giften worden bijeengebracht. Ondanks het werk van het hulpcomité in Nederland, waarvan mevr. M. A. Schoch-Van der Wijck voorzitter is en de hulp der in 1927 opgerichte „Saronkringen”, zien wij op de jaarrekening 1928 nog een tekort van bijna f 1300.

Maar Saron verloor den moed niet. Doch nu komt een donkere wolk de toekomst verduisteren. Bezuiniging en inkrimping van 's lands uitgaven deden het Gouvernement van Suriname besluiten de jaarlijksche tegemoetkoming per kind van f 100 tot f 80 terug te brengen, zoodat dit beteekent een inkomsten derven van 100 maal f 100 of f 10.000 op de al niet sluitende jaarrekening. Wat nu te doen? Van Surinaamsche zijde heeft men de hulp ingeroepen van enkele belangstellenden in Nederland, met het doel om te trachten door vrijwillige giften en jaarlijksche bijdragen dit nuttige en edele werk der Herrnhutters te schragen en met vertrouwen richt ik deze opwekking tot de lezers, wien het wel en wee in dien arbeid in onze meest Nederlandsche kolonie, ons gebiedsdeel Suriname, ter harte gaat.

Mevrouw van Woerkom-Fock is gaarne bereid om giften in ontvangst te nemen. Men kan die storten op haar gironummer No. 27112.

Mogen vele kleintjes dan een groote maken!

Een opmerkelijk artikel.

De aandacht van velen hier te lande is thans meer dan gewoonlijk het geval is, gevestigd op, wat er in de kolonie Curaçao in de naaste toekomst zal geschieden. Het is wel meer gebeurd, dat voorvallen daar plotseling te binnen brachten, dat weg in het Westen aan de overzijde van den Oceaan nog zes eilandjes liggen, die tot het Rijk behooren maar in den regel sliep dan de gewekte belangstelling spoedig weer in. De laatste gebeurtenissen, die van 8 Juni l.l. zijn echter van zoo ernstigen aard geweest, dat thans van ingesluimerde belangstelling stellig nog geen sprake is. Nog voortdurend houden de pers zich ernede bezig en volkomen terecht want, wat op 8 Juni geschied is, heeft wel zeer duidelijk aangetoond, dat er daar in de West iets, misschien zelfs niet weinig, toch niet in den haak is. Maar, wat is het, dat scheef staat? Het is inderdaad voor diegenen die met West-Indische toestanden niet bekend zijn, niet gemakkelijk, zich daarvan een goede voorstelling te maken.

Daarom verdient een artikel, dat voorkomt in de „Amigoe di Curaçao” van 30 Augustus l.l. ten zeerste de aandacht. Het werd geschreven naar aanleiding van een artikel van den Heer R. Zuyderhoff in de „Nieuwe Rotterdamse Courant” van 22 Juli (Av.bl., B.). Nadat de redactie van de „Amigoe” instemming met het daarin naar voren gebrachte betuigd heeft, zegt zij o.a.: „Men veroorlove ons nog een stap verder te gaan en ook verandering van wind en richting te vragen voor de lichamen in de kolonie zelf, met name voor ons Wetgevend Lichaam, de Koloniale Raad.”

De redactie van de „Amigoe”, die te dien opzichte allerminst van onbesuisdheid beschuldigd kan worden, is het dus, — en o.i. volkomen terecht, — allerminst eens met de gestie van bedoeld wetgevend lichaam. In een artikel in het „Koloniaal Weekblad” van 11 Juli zal men den wensch uitgedrukt vinden dat, wat de gebeurtenissen van 8 Juni betreft, het passieve aandeel, dat de Koloniale Raad daarin gehad heeft, niet uit het oog verloren worde.

Het is wel buitengewoon opmerkelijk, dat, al kolmen tijdelijke strubbelingen ook daar voor, om Oost een beeld van vooruitgang op haast ieder gebied vertoont. Gezaghebbende vreemdelingen, die daar komen, betuigen bijna zonder uitzondering bewondering voor hetgeen er tot stand gebracht en nog wordt. Maar, het Nederlandsche gezag houdt daar dan ook nog steeds de teugels in handen en laat de inlandsche bevolking meebesturen, voor zover zij daartoe in staat is.

Niet alzo in de West. Daar heeft men gemeen een anderen weg te moeten inslaan. In het bovenaangehaalde artikel van 11 Juli werd het reeds vermeld: Voor Suriname copieerde men in hoofdzaak de grondwet van 1848, voor Curaçao werd een bestuursstelsel uitgedacht, dat in sterke mate aan de Republiek van de 18e eeuw doet denken. Voor het laatste gewest zijn er wel eens stemmen opgegaan die het evenals de zusterkolonie Suriname met een soort kiesrecht wilden begunstigen, maar zoover is het daar tot dusver gelukkig nog niet gekomen. Dat zou den toestand daar vermoedelijk nog absurder gemaakt hebben, dan hij thans reeds is.

De Gouverneur toch heeft naast zich een Raad van Bestuur, maar heeft ook nog in sterke mate rekening te houden met den Koloniale Raad. Een raadgevend lichaam, als de eerste Raad is ongetwijfeld onmisbaar. Van een Gouverneur, die in den regel als vreemdeling in een hem volkomen onbekende omgeving komt, is, al bezit hij ook velerlei bekwaamheden, niet te verwachten, dat hij onmiddellijk de gecompliceerde, tropische samenleving door en door zal kennen. Raadgevers en voorlichters die daarmede wel op de hoogte zijn, dienen hem dus ter zijde te staan. En die vindt hij in de leden van den Raad van Bestuur en in de hoofden van de verschillende onderdeelen van den dienst. Meer is er waarlijk niet noodig, noch in Suriname, noch op Curaçao, integendeel, meer kan zelfs schadelijk werken, of althans het treffen van nuttige maatregelen noodeloos lang ophouden.

Men schijnt bij het samenstellen der staatsregeling voor de beide deelen van het Bijk in West-Indië van de gedachte te zijn uitgegaan, dat naast het Bestuur ook nog iets noodig was, dat op een volksvertegenwoordiging geleek. In hoeverre dat doel in Suriname met zijn Koloniale Staten, door census-kiezers gekozen, bereikt is, blijve hier, om

RUSTHUIS

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 79
DEN HAAG - TEL. 71488

GELEGENHEID TOT OPNAME VAN OUDEN VAN
DAGEN, ZIEKEN, RUST- OF HULPBEHOEVENDEN
RUSTIGE OMGEVING DOKTER NAAR KEUZE
Zr. & Br. BERGMANS.

dit artikel niet te uitgebreid te maken, onbesproken. Dat Curaçao betreft, constateert de „Amigoe” dit: de Koloniale Raad, ofschoon in geen deele door de wijze van de benoeming zijner leden een volksvertegenwoordiging, heeft toch de belangen van alle landen en alle standen der bevolking te verdedigen en te behartigen. In zijn handen berust het wel en wee der kolonie, althans voor een groot deel. Daargelaten nu, dat het woord „verdedigen” nergenszins misplaatst schijnt, — van een aanval op de belangen zal toch wel zelden van de zijde van het Bestuur sprake zijn, — de aangehaalde woorden wijzen, dat, naar de meening der redactie, die ook geheel de onze is, de Koloniale Raad allerminst volksvertegenwoordiging is en hierbij zij gevoegd, dit kan niet behoeft en niet kan zijn. Waaruit o.i. dan volgt, dat de geheele Raad vrijwel overbodig is. En het alleen overbodig, maar ook schadelijk, of ten minste hinderlijk voor den goeden gang van zaken. De langdurige, laat ons maar zeggen, debatten over militaire politie met de gevolgen daarvan, die op 1 Juni duidelijk aan het licht kwamen, maken die hinderlijkheid voldoende zichtbaar.

De „Amigoe” komt met andere gronden, waarvan weinige te zeggen is. Behalve de drie Benederlandsche eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire, waarvan de beide eerste in de allerlaatste jaren door den invloed der verwerking van Venezolaansche olie door Nederlandsche en Amerikaanse Maatschappijen snellen vooruitgang vertoonen, behooren het Gouvernement van Curaçao ook de Bovenlandsche eilanden, St. Martin, St. Eustatius en Saba. De Raad, die, zooals voor een kwarteeuw hier lande bij plattelands-gemeenteraden nogal eens voorkwam, vrijwel uitsluitend oogen heeft voor wat de onmiddellijke omgeving voorvalt, stelt slechts weinig belang in wat er op de andere vijf eilanden, behalve Curaçao geschiedt, of nagelaten wordt. Zoo is het cirig, dat, om de belangen der Bovenlandsche eilanden niet geheel en al te doen vergeten, buiten door den Raad ingediende voordracht om, een oud-Gezaghebber die eilanden tot lid benoemd werd. De „Amigoe” wijst daarop en terecht.

Verder: Aruba, dat vroeger de aandacht nauwelijks waardig was, heeft in de laatste jaren een buitengewoon belang gekregen door de vestiging van Amerikaanse petroleum-maatschappijen. Het zal niet geen betoog behoeven, dat de aanwezigheid daar van honderden vreemde employe's en werklieden bijzondere waakzaamheid noodig maakt. Botsingen tusschen Amerikaanse werklieden en neger-politie-agenten zijn er, zooals te verwachten was, reeds voorgekomen. Een enkel lid van den Raad, die toevallig op Aruba geboren is, maar sedert bijna een menschenleefduur reeds op Curaçao woont, verheft weliswaar geregeld zijn stem ter behartiging der belangen van zijn geboorte-eiland, maar ongeveer even geregeld blijft zijn stem die eens roependen in de woestijn. Voor Aruba moet nog, in weerwil van de activiteit van den daar gevestigden Gezaghebber, — toevallig een oud-Oost-Indisch ambtenaar, — vrijwel het allereerste gedaan worden, wat wegens aanleg, woningbouw, drinkwater-voorziening enz. betreft. Blijft dus over Curaçao, om van Bonaire, dat in het lot der Bovenlandsche eilanden deelt, maar niet te spreken.

Men zou verwachten, dat waar de overige vijf eilanden de aandacht van den Raad vrijwel missen, deze dan althans met groote belangstelling en goede resultaten op het hoofdeiland gevestigd was. Met woorden zeer zeker. Maar verder?

Een der vele problemen, waarvoor het Gouvernement van Curaçao staat, is de oplossing van het woningvraagstuk. Er is zoo'n nijpend gebrek aan woningen, dat huishuren in de laatste jaren vier- of vijfvoudig zijn. Het Gouvernement wil daarin voorzien, brengt een memorie-post op de supplementaire begroting voor woningbouw met Gouvernementssteun. Deze post wordt in de Memorie van Toelichting verdedigd, waarbij „instemming en medewerking van den Raad verzocht wordt op dit terrein van overheidszorg”. En de Raad verleent niet alleen die instemming en medewerking niet, maar zwijgt in alle talen, die op Curaçao gesproken worden, over het onderwerp. Het moge waar zijn, dat zwijgen soms als instemming kan opgevat worden, dat in dit geval de Raad zich ten minste niet tegen de voorstellen van den Gouverneur verzet heeft, medewerking is toch iets anders. Noch in het Voorloopig Verslag, noch in het Eindverslag is over het onderwerp woningbouw een woord te vinden en de redactie van de „Amigoe” komt dan ook tot deze conclusie: „Dan zijn, dunkt ons, onze belangen niet in goede handen”. Wel verzacht zij in

DE RIEMERSTRAAT 184
DEN HAAG :: TELEFOON 33984

een volgend nummer deze uitspraak eensgezins, maar het blijft een slotsom, waartoe velen, die met Curaçao'sche toestanden bekend zijn, reeds eer gekomen zullen zijn.

Het moet, dunkt ons, nu wel duidelijk zijn, dat de proef, die men gemeend heeft, in 1866 te moeten nemen, door aan Curaçao een Raad te geven, die zichzelf aanvult, aan Suriname een imitatie van de Tweede Kamer, zooals deze vroeger werd samengesteld, als mislukt moet beschouwd worden. Voor een gedeeltelijk, of geheel parlementair bestuursstelsel zijn onze West-Indische gebiedsdeelen nog niet rijp. In 1866 waren zij dat nog niet, na 63 jaar zijn zij het nog niet geworden. Of zij het ooit zullen worden moet afgewacht worden, maar, dat er verandering dient te komen, voorloopig liefst in de richting, van wat er nog niet zoo lang geleden in de kolonie Britsch Guyana heeft plaats gehad, wordt meer en meer duidelijk.

Tot op zekere hoogte is het misschien een gelukkige omstandigheid te noemen, dat de wijzigingen in de Regeerings-Reglementen van Suriname en Curaçao, waaromtrent de in 1922 ingestelde Commissie aan den Minister van Koloniën advies uitbracht, haar beslag nog niet gekregen hebben. De gelegenheid is daardoor opengebleven, met de lessen van den laatsten tijd, vooral van dit jaar, bij het aanbrengen van die wijzigingen ernstig rekening te houden. Opruimen van hindernissen tegen krachtig optreden der respectieve Besturen bij het nemen van maatregelen, om den bloei der aan hun zorg toevertrouwde gewesten te bevorderen, moge daarbij een der eerste punten op het programma zijn. Een dier hindernissen is door de redactie van de „Amigoe” duidelijk en men juist aangewezen.

K.

De Maha-Cyclus film.

Op uitnodiging der N.-I. Film-Mij., nauw verbonden aan de Filmfabriek Polygoon te Haarlem, mochten wij eenigen tijd geleden eene bloemlezing uit de drie groepen waarin deze 6000 meter lange film verdeeld is, bewonderen. Hoe wij tegenover dit kunstwerk staan, wordt wel het beste vertolkt door een schrijven van den heer D. van Staveren, voorzitter der Centrale Commissie voor de Filmkeuring, aan de directie van Polygoon, d.d. 23 Oct. j.l., een schrijven waarmee wij van harte en ten volle instemmen.

Tot de aan mijn functie verbonden „emolumenten” behoort, dat ik alle wetenschappelijk films mag keuren. Dat is wel 't prettigste deel van m'n werk en vooral indien het zulke schitterende films betreft als die uwer „Maha”-cyclus, die ik dezer dagen heb doorgezien.

Ik weet niet, wat ik van deze schoone films het meest moet prijzen: de groote volledigheid, de leerzaam-duidelijke beelden en titels of de verrukkelijke fotografie. Wat heeft uw broer dat weer allemaal knap gefilmd; met welk een fijn-artistiek gevoel heeft hij steeds voor een prachtige vlakverdeling gezorgd! En van welk een groote liefde voor het natuurschoon en voor het boeiende volksleven in Oost-Indië getuigt ieder van de duizenden door hem opgenomen beelden!

Mijn allerhartelijkste gelukwensch zoowel aan den kunstzinnigen operateur als aan uw firma. Ik wensch u met deze film-serie het grootst mogelijke succes.

Wat jammer, dat we deze films niet alleen voor het onderwijs kunnen krijgen! Maar ja, zoo ver zijn we in Nederland nog lang niet. We zijn zelfs nog niet eens zoo ver, dat zulke films, evenals in Duitschland bijv., voor vrijstelling van vermakelijheidsbelasting in aanmerking komen. Is 't niet bespottelijk, dat zulke bij uitstek culturele films als „vermakelijkheid” behandeld worden? En dan liefst hier en daar nog wel met een extra-hoog belasting! Is dat niet iets voor uw Bond, om eens aan te pakken? Ik doe mee.

Nogmaals: gelukgewenscht met Maha!

Met vr. groeten,

D. VAN STAVEREN.

Wij teekenen hierbij aan, dat in Duitschland vertooningen van films, die voor $\frac{1}{2}$ van haar lengte „leerfilms” of „culturele films” zijn, een reductie op de „vermakelijheidsbelasting” krijgen van 20 %, die zulks van $\frac{1}{2}$ tot $\frac{3}{4}$ zijn, van 40 %, terwijl die het voor meer dan $\frac{3}{4}$ van haar totale lengte zijn, geheel vrijgesteld worden van die belasting. Moge onze Residentiestad het voorbeeld geven aan de andere gemeenten van ons land, om dit uitstekende principe ook in Nederland in te voeren.

De film wordt van 1—8 November vertoond in het Odéon-Theater, Heerengracht, Den Haag.

GRATIS

ALLEEN GEDURENDE DEZE MAAND
MAKEN WIJ DE BIJ ONS GEKOCHTE

BONTVELLEN VAKKUNDIG GRATIS

OP UW STOFFEN MANTEL

MAISON DE PELLETERIE

DEN HAAG - SPUISTR. 46-48 - TEL. 13115

SPECIAAL BONTMAGAZIJN

U BETAALT BELANGRIJK MINDER

KUNST- EN ONTSPANNING

ZOEKT U een vertrouwd adres voor Gramophones, platen of muziekinstrumenten?

Wij hebben de grootste sortering van alle bekende merken. 5802

„MUZIEK-SMITH”

NIEUWSTRAAT 25, bij de Vlamingstr.
DEN HAAG - TELEFOON 12883

Fabriek van Muziekinstrumenten
EN GROS — EXPORT

Prijs f 39.50 Leverancier der Leden „Oost en West”

DE OORSPRONG

PASSAGE 50-52 :: DEN HAAG
TELEFOON 12908 5768

„Brouwer's Aardewerk”

Pour apprendre à danser vite et bien adressez-vous à

L'Académie de Danses et Maintien ROCCO DUBOIS

de toonaangevende dansleeraren v. d. betere kringen
34 J.-P.-Coenstraat - Den Haag - Telefoon 71909
Privé-lesseen en Besloten Clubs voor elken leeftijd.

HET RESIDENTIE-TOONEEL

CARO VAN DOMMELEN

Hollandsche Tooneelkunst

fl. 2.50

fl. 1.50

fl. 1.00

SARA - BURGERHART

Voor ons
Hollandsch publiek!

Telefoon No. 14892 en 16602

Couponboekjes 10 coupons f20-, f12-, f8-

**OPENINGS-AVOND VRIJDAG
GEB. „EXCELSIOR”, ZEESTRAAT 1 NOV.**

ARNHEM EN OMSTREKEN

KUNSTNIJVERHEIDSHUIS

DIE OLDE MUNTE

BAKKERSTR. 26 - ARNHEM - TEL. 23971

HET ADRES 5631

VOOR SMAAKVOLLE
GESCHENKEN

ZICHTZENDINGEN OP AANVRAAG

N.V. Linnenmagazijn „t Spinnewiel”

G. H. MEIJER

ARNHEM, Koningstr. 79, Tel. 26077
NIJMEGEN, Betouwstr. 1, Tel. 2459

Tricotgoederen - Huishoudgoederen
Tafelgoederen - Huwelijksuitzettingen
Baby-uitzettingen 5828

INDISCHE UITRUSTINGEN

Zee- en Riviervischhandel L. WIGGERS

Wielakkerstr. 31, Arnhem, Tel. 450, Oppericht 1823.

6640 Uitsluitend eerste kwaliteit **VERSCH**

GEROOKTE, GEDROOGDE EN

GEZOUTEN VISCHWAREN

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

PENSION PARKOORD, Apeldoornschestr. 14, ARNHEM
Prachtige kamers - prima keuken - matige prijzen!
G. A. S. LINTHOUT.

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562

NIJMEGEN 5439

ER IS GEEN ENKEL LAND

dat koloniën heeft, waarin een tijdschrift wordt uitgegeven, dat op eene wijze als „NEDERLANDSCH-INDIE OUD EN NIEUW”

de voortbrengselen der kunstnijverheid en volkskunst vastlegt.

„Zoo'n tijdschrift moet van alle kanten gesteund worden.”

(LION CACHET, Sierkunstenaar)

UTRECHT

PENSION GROOSMULLER

PARKSTRAAT 35 - UTRECHT - TELEF. 126

DINERS, bestaande uit soep, vleesch, aardappelen, groenten en toespis voor f1.10; per abonnement f1.20

NACHTLOGIES met ontbijt f1.20

VOLLEDIG PENSION, per dag f1.30

2 PERSONEN op één kamer, per dag f1.20

WEEK- EN MAANDKAMER RUIME REDUCTIE

5903 Beleeft aanbevelend, J. F. GROOSMULLER

P. DE HAAN - UTRECHT

LIJNPADSTEEG 16-18 Bis 5897
bij de Jeremiestraat - Telef. 11672

Verhuizingen en Auto-Transporten

Door geheel Nederland

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER

Aannemers - Timmerlieden - Metselaars

Taxatie

Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud

TEL. 10633 EN 10084

KIEVITDWARSSTRAAT No. 1 B — UTRECHT

N.V. v.h. J. E. WEENINK - UTRECHT

Leverancier Utr. Industrie- en Huishoudschool 5902

Beveelt zich beleeft aan voor de leveranties van

KOLONIALE WAREN - COMESTIBLES

GEDISTILLEERD - WIJNEN - LIKEUREN

ROKKEERKAARD 6 2 - TELEFOON 10110

Laat 2 x per week aan huis hooren en bezorgen

U GAAT VERHUIZEN

Laat den rompslomp v. GAS-, ELECTRICITEIT-,
BAD- en KEUKEN-INRICHTING over aan:

KERSBERGEN

UTRECHT: Oudegracht 185, Nachtegaalstr. 28

Tel. 12891 - Tel. 10842

ZEIST - Slotlaan no. 48 - Telefoon 35

A. HOELEN

v.h. Firma A. ROSKAM & Co.

SCHILDER

Janskerkhof 27-28 - Tel. Interc. 11172 - Utrecht

BEVELEN ZICH AAN VOOR ALLE VOORKOM.
SCHILDERWERKEN. 5902

JOHAN RUIJS TH. Pz. - UTRECHT

JUTPHAASCHEWEG 21, hoek Amaliastraat, TEL. 1028

RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ

Electrische fabriek van Worst en Fijne Vleeschwaren
Ham, Rookvleesch, Ossetong, Saucisse de Boulogne
Hoofdkaas, Tongeworst, Rolpens, Zult, Rookworst
Preskop, enz. ALLES EIGEN FABRIKAAT

GERBRANDS KUNSTHANDEL

OUDKERKHOF 46 - UTRECHT

ENCADREMENTEN — RESTAUREEREN

VERNISSEN — SCHILDERIJEN — FAYENCE

LEDERWAREN — LAMPEKAPPEN 5887

VIOOL-INSTITUUT

Directeur Adolf Brunt - Nieuwe Rijn 10, Leiden

PRIVE-LESSEN: 5888

AANVANGKLASSE vanaf f 4.- p. m.
 MIDDELKLASSE vanaf f 5.- p. m.
 KUNSTKLASSE vanaf f 6.- p. m.
 SOLOKLASSE vanaf f 7.- p. m.

N.V. „MEUBELKUNST“

MODERNE WONINGINRICHTINGEN
 „Indanthren“ Meubel- en Gordijnstoffen

Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect.
 Eigen fabriek. Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.

TOONKAMERS: 5879

WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TELEF. 524

Fa. P. S. ANES, Brandstoffenhandel

Contractante der Staatsmijnen in Limburg

Verkoop van uitsluitend EERSTE
 KWALITEITEN brandstoffen 5875

OUDE HEERENGRACHT 19, LEIDEN, TEL. 587

VOOR LEIDEN EN OMSTREKEN

IS HET BROOD UIT DE BROODFABRIEK

„DE ZEEUW“

HET MEEST GEVRAAGD 5877

KORTE MARE 22 - TEL. 1411

FIRMA M. KOERT - LEIDEN

J. RAVESTEIN

PIETERSKERKGRACHT 16 - TELEF. 1055

Architectuur 5892

Aannemer van Bouwwerken - Timmerwerken

GRONINGEN

GEERSINGA & POSTEMA

TIMMERLIEDEN EN AANNEMERS

SCHUITENDIEP 28b en 28a :: TELEPHOON 2462

GRONINGEN 5820

Bevelen zich beleefd aan voor alle
 voorkomende werkzaamheden

Linnenmagazijn „T SPINNEWIEL“

L. VAN POPPEL

OUDE BOTERINGESTRAAT 14
 GRONINGEN - TELEFOON 3576

Speciaal adres voor: 5827

Huwelijks- en Luiermanduitzetten

INDISCHE UITRUSTINGEN

WONINGINRICHTING JAC. DE VRIES

O. EBBINGESTRAAT 34 - TEL. 3740

GRONINGEN 5821

SMAAKVOLLE MODERNE MEUBELEN
 COMPLETE INSTALLATIES
 TAPIJTEN - GORDIJNEN - LINOLEUM

HAARLEM

Fa. Hk. VAN NIEL Czn. - SCHILDERS

Schagchelstraat 30-32 - Telefoon 11404 - Haarlem

Opgericht 1857.

Laat uw schilderwerk door onze firma uitvoeren en
 wij garanderen U dan, dat U in alle opzichten te-
 vreden zult zijn. 5856

J. J. WEBER & ZOON

OPGERICHT 1838 HAARLEM

GROOTE HOUTSTRAAT 166, nabij Houtpoort

Fabriek KORTE HOUTSTRAAT 26, Tel. 10648

OPTIEK EN FIJNE STAALWAREN

Woninginrichting Joh. Nederkoorn & Zn

Toonzalen: Ged. Oude Gracht 56 - Telefoon 13171

Fabriek: Groot Heiligland 58 - Telefoon 10747

HAARLEM

De inrichting van Uw woning, door ons uitgevoerd,
 blijft billijk en is voor den gebruiker het toppunt van
 comfort. 5830

VERHUIZINGEN ONDER GARANTIE.

LAAT ALINK U VERWARMEN!

de specialiteit in gas- en kolenverwarming

KüPPERSBUSCH GASFORNUIZEN 5888

Kruisstraat 17 - HAARLEM - Tel. 11622

ARTISTIEKE DAMESHANDWERKEN

GROOTE SORTERING

HANDWERKSTOFFEN, SMYRNA-, KELIM-, SODAN-
 EN NOORSCH WOL. 5855

AJOURN EN PLISSEEREN - TEEKEN-INRICHTING

Firma ALI ZIJLSTRA

WAGENWEG 1 - HAARLEM - TELEFOON 13518

ATELIER VOOR KUNSTNAALDWERK

H. J. C. HÖCK

TIMMERMAN - METSELAAR - AANNEMER

beveelt zich beleefd aan voor alle voorkomende
 werkzaamheden het vak betreffende. 5853

Woonplaats: VOORHELMSTRAAT 39 - Tel. 10710

Werkplaats: L. ANNASTRAAT 24

HAARLEM.

Firma P. BAGGERMAN - HAARLEM

SPAARNE No. 114 TELEFOON 10116

Hoofdagenschap der Heineken's Brouwerij.

Importeurs voor Haarlem en omstreken van
 BASS STOUT & PALE ALE. 5874

Steeds voorradig alle natuurlijke en kunstmatige Bron-
 wateren, Limonades en Sodawater, enz. enz.

W. J. VAN BUCHEM - HAARLEM

Spekstraat Nos. 3-5 TELEFOON No. 114

Magazijn van: Sponsen, Zeemleder, Bezems, Boend-
 Dweilen, Tafels, Trappen, Droogrekken, Vuilnisbak-
 en -emmers, Strijkplanken, Mouwplanken, Slijpplank-
 gegalvaniseerde en emaille artikelen, Bedkruiken, Spe-
 goederen, Mandenwerk en Tuinmeubelen.

ABR. MEIJER

GROOTE HOUTSTRAAT 16 - HAARLEM - TEL. 10

OUDESTAAL ADRES VOOR

JAEGER ONDERGOEDEREN: Merk Jansen & Tilan

„ Wilh. Bengel Sch

DAMES ONDERGOEDEREN: „ Ribana

„ Miranda

KOUSEN EN SOKKEN

Fa. JOH. DAMMERS

Kleverparkweg 20-22, Tel. 13736, Haarlem.

Agentschap der Fongers- en Simplex Rijwielen.

Eerste klas Reparatie-inrichting. 5857

GARAGE - STALLING - VERHUUR.

H. J. FEIJE

HAARLEM :: TELEFOON 112

Speciaal ingericht voor verhuizingen en bergpl

voor inboedels - Stalhouderij - Transporthand

Goederenvervoer - Eigen motorbooten voor p

sagiers en vrachtdienst.

STOOM WASCH- EN STRIJKINRICHTING

W. H. KLOES & ZONEN

SCHEEPMAKERSDIJK No. 32

TELEFOON 13592 - HAARLEM

SPECIALE AFDEELING FIJNGOED 5870

„KWEEKLUST“

Alle soorten Bloemwerken en Kamerplanten

JOH. HESSELINK Jr.

KWEEKERIJ VERSPRONKWEG

WOONPLAATS .. JAN-STEENSTRAAT 89

HAARLEM - TELEFOON No. 1161

CHRISTELIJK LYCEUM

TE HAARLEM

Gestigd: EMMAKADE 43

Afdelingen GYMNASIUM,

H.B.S. met 5-jarigen cursus en

Economisch Litteraire H.B.S.

MODERN INGERICHTE SCHOOL

PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector

Ir. W. VAN DORP

5400

WONINGBUREAU

HENK FIBBE

5882

HAARLEM - NASSAUSTRAAT 14 - TEL. 13781

Koop en Verkoop, Huur en Verhuur van Huizen

twee kwaadwilligen neergelegd in het Meulabosche. De buit bestaat uit blanke wapens. Bij het treffen werd een inlandsch fuselier door een lanssteek in de borst getroffen. Hij is geneuvelde. Een andere fuselier liep niet levensgevaarlijke wonden op.

Politiedienaren ontslagen. Bandoeng. De resident van Midden-Priangan heeft een aantal dienaars der stadspolitie ontslagen die onder verdenking stonden, lid der P. N. I. te zijn.

Aant. Redactie. Zoals men weet, heeft de Gouverneur van West-Java met goedkeuring der regering het lidmaatschap van de Partai Nasionalis Indonesia voor landsdienaren behorend tot het leger en politie in West-Java verboden. Het thans gegeven ontslag zal wel hierop berusten, dat den resident is gebleken, dat deze politiedienaren ondanks dit verbod lid van deze partij zijn gebleven.

De overneming der Semarang-Cheribon tram. Bandoeng. Volgens het A.I.D. heeft de dir. van Gouv. bedrijven zich ten gunste van de overneming van de Sem. Cheribon tram uitgesproken; binnenkort zal het voorstel bij de regering worden voorgebracht.

Aant. Red. Ook de betrokken commissie van advies sprak zich, naar vroeger werd gemeld, voor overneming uit.

Wijziging militaire pensioenvoorschriften. Bandoeng. Naar het A. I. D. meldt, zijn voorstellen in bewerking tot wijziging van de militaire pensioenvoorschriften. O.m. ligt het in de bedoeling den termijn, welke op 24 Dec. sluit en waarop moet zijn aangegeven volgens welken grondslag men gepensionneerd wenschte te worden, te verschuiven naar een zoodanig tijdstip, dat niemand door de keuze schade zal lijden.

De bevolkingsthee. Batavia. Aan de landbouwconsulenten in den Preanger is opdracht gegeven er den eigenaren van volkstheeluinen op te wijzen, dat fijnpluk noodzakelijk is, indien men op den duur geen schade wil lijden.

Engelsche oorlogschepen in Ind. havens. Het Britsche flotillevaartuig Cornflower, deel uitmakende van het Britsche eskader in China, zal van 29 September tot 17 November bezoeken brengen aan Ned.-Indische havens.

Berichten en Aneta-teleg. ontleend aan de „N.R.Ct.“

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Het a.s. Java-Instituut-Congres.

Uit de dezer dagen ontvangen jongste aflevering van „Djawa“, het royale tijdschrift van het Indische „Java-instituut“, onder redactie van de heeren: Prof. Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat, Dr. G. W. J. Drewes, J. Kats, S. Koperberg en M. Soeradiradja, lezen wij, dat, bij gelegenheid van het tienjarig bestaan dezer nuttige instelling, een congres zal worden gehouden te Soerakarta van 27 tot en met 29 December 1929 in de Kapatihan Mangkoenegaran, met het volgende „Voorloopig programma“:

Vrijdag, 27 December 1929:

- 9 u. n.m. Bijeenkomst van de congressisten in de Koesoemajoedan ter onderlinge kennismaking. Welkomstwoord van den voorzitter van het comité van ontvangst: K. P. A. Koesoemajoeda.
- 9 uur 30 min. *Wirèng*,¹⁾ aangeboden door Z. H. Pakoe Boewana X, Soesoehoenan van Soerakarta.

Zaterdag 28 December 1929:

- 9 uur v.m. Opening van het Congres in de Kapatihan Mangkoenegaran door den voorzitter van het Java-Instituut: Prof. Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat.
- 9 uur 30 min. — 1 u. Inleidingen en debat betreffende „Oostersch Letterkundig Hooger Onderwijs. Praeadviseurs: Dr. G. W. J. Drewes, Dr. S. Esser, Mr. R. Hadi, L. van Rijkevorsel, R. A. A. Soejono.
- 5 u. n.m. — 7 u. n.m. Bezoek aan het Museum *Sriwedari*,²⁾ alwaar o.a. een tentoonstelling van oud en modern goud- en zilverwerk zal gehouden worden. Thee in den tuin.
- 7 u. 30 — 8 u. 30. Lezing over: „Land en Volk van Bali“ (met film) door Tjokorde Gde Rake Soekawati,³⁾ in de Kapatihan Mangkoenegaran.

¹⁾ Een statie-strijddans, uitmuntend in bijzonder krachtige, stijlvolle bewegingen. — Red.

²⁾ Het onlangs geopende Museum van Inheemsche Volkskunst te Solo, waarop reeds in deze rubriek vroeger de aandacht werd gevestigd. Die tentoonstelling zal zeker bijzonder belangwekkend zijn. Wij hopen daarop later terug te komen. — Red.

³⁾ Het Lid van den Volksraad, Bali vertegenwoordigend, die daadwerkelijk belang stelt in de kunst van zijn land. Wij waren hiervan getuigen, toen wij hem vier jaar geleden in Oeboed bezochten. — Red.

HOTEL „DE TWEE STEDEN“ RESTAURANT „DE TWEE STEDEN“
 Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage
 FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD
 THE DANSANT - DINER CONCERT
 ROEMEENSCH ORKEST
 UITSTEKENDE KEUKEN
 GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Zondag 29 December 1929:
 9 u. v.m. Voortzetting van de bespreking van het onderwerp „Oosersche Letterkundig Hooger Onderwijs“. Lezing over de noodzakelijkheid van Ambacht- en Kunstnijverheid-onderzoek door Jr. Th. Karsten en sluiting van het Congres.
 9 uur n.m. Wajang-wong, in de Astana Mangkoenegaran, aangeboden door Pangéran Adipati Aria Mangkoenegara VII, Hoofd van het Mangkoenegarische Huis.

Beschermheer van dit Congres is: Z. H. Pakoe Boewono X, Soesoehoenan van Soerakarta, terwijl als eereleden worden genoemd de heeren: J. J. van Helsingden, Gouverneur van Soerakarta; Prof. Dr. B. J. O. Schrieke, wd. Directeur van Onderwijs en Eeredienst en R. A. Djajanagara, Rijksbestuurder van Soerakarta.

Te oordeelen naar de belangrijke onderwerpen, welke er behandeld zullen worden, door bij uitstek daartoe bevoegde personen — de laatstgenoemde lezing: de noodzakelijkheid van Ambacht- en Kunstnijverheid-onderzoek, door Jr. Th. Karsten, interesseert ons in het bijzonder — belooft dit congres uitermate belangrijk te zullen worden.

Wij herinneren ons nog levendig het laatste congres door ditzelfde instituut gedurende de Kerstdagen van 1924 te Djocdja gehouden, dat wij het geluk hadden zelf te mogen meemaken en waarvan wij onze opgetogen indrukken destijds ook in deze rubriek van ons „Koloniaal Weekblad“ mochten weergeven. Niet alleen de toen besproken onderwerpen van wetenschap en kunst waren belangrijk, maar ook de Javaansche feestelijkheden, welke den congressisten werden aangeboden, lieten een onvergetelijken indruk van voorname kunstuiting achter. En waar nu dit aanstaande congres, het feestelijk karakter dragend van een eerste lustrum-vieringen eveneens in de Vorstenlanden, te Solo, zal plaats hebben, daar zal ook dat deel zeker niet minder kunstzinnig zijn. De „Ontvangst- en Feest-Commissie“ bbestaande uit de heeren K. P. A. Koesoemajoeda, voorz.; K. P. A. Hadiwidjaja VI, onder-voorzitter; Dr. W. F. Stutterheim, R. M. A. Woerjaningrat, secretarissen; R. T. Dr. Wediadinigrat, Dr. Soemeroe, R. Ng. Doetadilaga, E. van Naersen, M. Ng. Jasawidagda, leden, staan daarvoor borg.

Waren de meer en meer in zwang komende reizen per vliegtuig minder onbereikbaar voor het groote publiek, stellig zouden deelnemers uit Nederland in grooten getale tot dit congres toestroommen. Die tijd zal ongetwijfeld ook komen. Voorloopig zullen echter de meeste liefhebbers zich er nog wel toe moeten bepalen met groote belangstelling de korte verslagen van het congres in de dag- en weekbladen en later de uitvoerigere in het tijdschrift *Djawa* te volgen.

Boeatan's laatste Aanwinsten.

Zij, die in de laatste weken een bezoek brachten aan de toonkamers van Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag, hebben kunnen ontwaren, dat er weer heel wat nieuwe proeven van Indonesische Volkskunst zijn ontvangen. De kenners van het mooie, van ouds beroemde, geringde *rotan-vechtwerk van Singaparna*, voor wie 't een ergernis moet geweest zijn, dat allerlei huishoudelijke voorwerpen in dit eertijds zoo fijne en goed afgewerkte soort vlechtarbeid, thans in hoe langer hoe grover en slordiger vorm langs de huizen, op de passars en aan de stations door straatventers worden te koop geboden, zullen zich kunnen verheugen, dat het Boeatan is mogen gelukken, dank zij zeer gewaardeerde hulp ter plaatse in West Java, een collectie ouderwets mooie manden — van af groote prullenmanden tot kleine kluwenkorfjes en bonbonsdoosjes toe — van daar toegezonden te krijgen. Dit is handwerk, dat — in zijn eigen soort — het beroemde Japansche, zoo niet de loef afsteekt, dan toch stellig evenaart in schoonheid en sterkte beide. De beste Nederlandsche mandenwerkers bewonderen het ten zeerste en bekennen volmondig het niet na te kunnen doen.

Ook heeft Boeatan — om maar enkele dingen te noemen — weder mooie Semarangse *gongs* ontvangen en naast de verschillende echte handbatsiks zoowel uit de Vorstenlanden als uit andere streken van Java en zelfs de pas ontdekte uit Djambi, waarvan onlangs in Heulstraat 19 een speciale tentoonstelling gehouden werd, kwamen weder de bekende weefsels uit Endeh aan, welke hier zoo goed voldoen, als divan-kleeden en gordijnen. Er is een overrijke voorraad van allerlei Indonesische volkskunst!

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Richtlijnen der toekomst.

Het „Soer. Hbl.“ (29 en 30/8) meende in hare bespreking van het belangrijke werk van den heer *De Kat Angelino*: „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië“, te moeten wijzen op een te groot kwantum idealisme bij den schrijver. Na lezing van het 9de hoofdstuk van het 2de gedeelte: „Richtlijnen der toekomst“, moet het *Soer. Hbl.* (18/9, 3de bl. Z.) erkennen, dat de schrijver dan in mooi contact blijft met de realiteit, al blijft zijn idealisme de leidster. Politiek..... nationale leuzen..... zij zullen — volgens den schrijver — den Inlander geen stap verder brengen; zijn taak ligt thans in de ont-plooiing van zelfwerkzaamheid en in den arbeid aan de lagere organen.

Het *Soer. Hbl.* zou aan de opmerkingen en goede lessen van den schrijver o.m. nog het volgende willen toevoegen: In de huidige periode gaat alles onder in politieke doening, in sentimenteel-nationalisme. Toch leert de ervaring in *Europa*, dat het de *economische factoren* zijn, die overheerschen. Ook *Ned.-Indië* ontsnapt niet aan de ijzeren wetten der

DANSINSTITUUT
LEND
 BEZUIDENHOUT
 85

Telefoon No. 71164
 Tramlijnen 3-4-7-13
 DEN HAAG

WIJ LEEREN U
 DE MODERNE
 DANSEN IN
 VIER LESSEN

economie. Het is de economische arbeid, waarvoor De Kat Angelino een appél doet op alle in de Inlandsche maatschappij levende krachten. Het is dit constructieve werk, dat hij stelt ver boven de politiek. Ieder, die het goed wil met Indië, behoort er aan mee te werken, dat het z.g. *cultureel nationalisme* als politieke factor wordt terug gebracht naar meer bescheiden plaats. Een goede opvatting der *staatstaak* is: de economische organisatie der bevolking, met uitschakeling van een zoo groot mogelijk deel van het sentimenten-nationalisme. In Indië is reeds eene geweldige economische organisatie; het is aan de bevolking zich hierin, onder den prikkel harer zelfwerkzaamheid, eene steeds grotere plaats te veroveren, met den steun der Regeering. Dit is in dezen tijd het eenig goede nationalisme: het *economisch-nationalisme*. Ieder Inlander, die een ruggertuin exploiteert, ieder Hadji, die zijn coprah naar het buitenland verscheept, is eene verschijning van groote beteekenis in de ontwikkeling van Ned.-Indië. Hij is de man, die eene nuttige rol speelt; bij hem vergeleken is de redenaar of schrijver, beladen met de verlangens van zijn sentimenten-nationalisme, eene schettertrompet. Eene Regeering, die in dezen tijd van techniek, van volstrekt economische oriëntering, zich voor de ontwikkeling van Indië inlaat met dat cultureel-nationalisme, grijpt terug in eene reeds voorbijge periode; zij is dan zuiver reactionnair. Iedere reactie der Regeering op de prikkels van het sentimenteel-nationalisme, is een daad van teruggang, eene reactionnaire handeling.

Nieuw bewind.

Men kan in Ned.-Indië niet hopen op den gang van zaken den invloed uit te oefenen, waarop men als staatsburger recht heeft en waartoe men in eigen en aller belang verplicht is, zoo men niet deel neemt aan „de politiek“; en daaraan kan men niet behoorlijk deelnemen, zoo men zich van de politieke verhoudingen in Nederland niet rekenschap

SCHEVENINGEN HOTEL BRISTOL TELEF. 52355

GEV. DEYNOUTPL. H. BADHUISWEG 1

VIS A VIS KURHAUS

HET GEHEELE JAAR GEOPEND

5777

CENTRALE VERWARMING - BADKAMERS - STROOMEND WATER - GERENOMMEERDE KEUKEN
 CAFE MET SCHITTEREND TERRAS :: 1A DUITSCHE BIEREN

geeft. In de Troonrede (d.d. 17 Sept.) trekt de koloniale paragraaf uiteraard het meest de aandacht. In den aanhef klinkt ditmaal — wat *De Loc.* (20/9) verheugt — iets van wezenlijke rijkspolitiek: „die zegen zij een spoorslag te meer voor alle deelen van het Rijk en zijn inwoners van elken landaard, om hun beste krachten voortdurend te blijven geven aan de ontwikkeling van het hechte geheel van Moederland en Overzeesche Gewesten.” De erkenning van de noodzaak van politieke „waakzaamheid” staat in de Troonrede voorop; in de openingsrede van den Landvoogd stond ze achteraan. Waar het verder op aankomt is dit: „Op hetgeen in de laatste jaren op het gebied der ontvoogding in Ned.-Indië verricht is, wordt niet teruggekomen. Afscheiden van andere vereischten zal aan de beginselen der ontvoogding in de sfeer van het centraal bestuur geen uitbreiding gegeven worden voor en alee de grondslagen dier ontvoogding bevestigd zijn door de verdere uitvoering van de wet op de bestuurshervorming van 1922.” Wat er is, blijft. Bestaande colleges, van Volksraad tot Regenschapsraden blijven bestaan met hunne tegenwoordige bevoegdheden; de hogere lichamen in dit bestel zullen geen uitbreiding van bevoegdheden erlangen alee de bestuurshervorming is doorgevoerd. Dit laatste zal, wordt verder verklaard, krachtig worden bevorderd: „Aan die uitvoering zal met voortvarendheid gewerkt worden, zoowel door uitbreiding over de verdere deelen van den Archipel van het gebied, waarop hare beginselen toepassing vinden, als door een krachtige toepassing dier beginselen binnen dat gebied.” Deze gecompliceerde volzin beteekent alleen, dat men de plannen omtrent de Buitengewesten voortzet en op Java het bestaande ontwikkelt. Eenvoud, klaarheid en duidelijkheid blijven, ten aanzien van de koloniale paragraaf, vrome wenschen. De voornaamste indruk blijft intusschen: consolidatie van het bestaande bewind, wellicht in bedachtzamer en meer gematigde uitvoering.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (17 en 18/9 „De troonrede”), de *Java-Bode* (17 en 18/9 „Indië in de troonrede”), het *Soer. Hbl.* (20/9, 3de bl. „Holland en Indië”, Z.) en *De Loc.* (16/9, blz. 3 „Stil spel”).

Jan Pieterszoon Coen, 1629—1929.

Den 19den September werd te Batavia Coen's sterfdag plechtig herdacht. Tot de grootste van Coen's daden behoort niet de verovering van Jacatra, al is die het meest bekend. Zijn grootste daad was — naar het inzicht van *De Loc.* (19/9) — dat hij, door het conquest, tevens een gebied schiep onder de volledige jurisdictie en de volle soevereiniteit van de Staten-Generaal in Holland. Dat Coen, m.a.w., inzag, dat met een steunpunt voor koophandel niet kon worden volstaan, maar dat hier een Staat gevestigd moest worden, volkomen en onweersprekelijk behorend tot het Nederlandsche Rijksdomein. Door zijn „collonie” aldus metterdaad en naar den vorm te maken een deel van den Staat, van Nederland, maakte Coen met een pennestreek ons gezag over Indië onbetwistbaar. „Dit is Coen's glorie”, zegt *De Haan*, „dit èn de bouw van Batavia uit het moeras, en niet het feit der zoogenaamde verovering. Had Coen nooit iets anders voor ons volk gedaan dan dit ééne, dan had hij reeds aanspraak op onze eeuwige dankbaarheid.”

Het *Soer. Hbl.* (21/9, 3de bl. Z.) ziet in Coen niet slechts een groote figuur door de resultaten van zijn scheppenden kolonialen arbeid, doch vooral door zijn markante persoonlijke eigenschappen. Hij was een man van groote en onontbare wilskracht, van energie en ondernemingszin. Hij had de openhartigheid, welke zoo menigmaal een kenmerk van den sterke is. Vooral had hij een krachtig Calvinistisch geloof, dat hem schraagde in zijn veelbewogen leven. Hij was van eene gestrengheid, welke grensde aan wreedheid en dan denkt men allicht aan de gruwelijke doodstraf, welke hij oplegde aan juffr. Sara Specx. Ook zijne scherpe maatregelen tegen Banda (1621) zouden naar den maatstaf van thans als koloniale gruwelen der eerste orde worden gekwalificeerd. Maar daarmee zou men dezen grooten Hollander onrecht doen. Het is een fout, wanneer wij alle markante gebeurtenissen der historie plaatsen in het raam van den huidige tijd. Voor een juiste beoordeeling zou het noodig zijn, dat men ze zag in het steeds wisselend licht der voorbije tijden, aldus gecorrigeerd naar de aparte opvattingen van iedere periode. Men miskent de historie, wanneer men gebeurtenissen uit het begin der 17de eeuw plaatst in het licht der opvattingen van recht en moraal van 300 jaren later. Kortom:

men moet de feiten beoordeelen naar hunne data. Zoo blijft dan de figuur van Coen glanzend als die van den stichter van Holland's koloniaal rijk: een man met excellente eigenschappen, rustig en sterk in dagen van rampen en zorgen; een Hollandsch kolonist van de beste structuur.

De *Java-Bode* (20 t/m 23/9) en het *Bat. Nwsbl.* (20 t/m 23/9) wijdden eveneens artikelen aan de gedachtenis van den Grooten Man.

De Open Deur.

In het algemeen is de open-deur-politiek in Ned.-Indië door de Regeering en de publieke opinie altijd beschouwd als de consequentie van onze Nederlandsche vrijhandelsopvattingen, welke bovendien dit voordeel meebracht, dat de algeheele openstelling leidt tot een evenwichtstoestand, waarin de verschillende belangen onder *Nederlandsch Bestuur*, elkaar in evenwicht houden. Hoezeer velen ook bij voortdurend prediken voor een betere verhouding tusschen de Volken, gebaseerd op recht en wet, in plaats van op macht, de toestand is helaas nog niet zoo, dat men bij voorbaat kan uitschakelen, dat een der belanghebbenden eens op een kwaad oogenblik, de begeerige handen naar dit Land zou uitstrekken, onder het motief, dat het hier te groote belangen heeft om die aan een ander Bestuur over te laten. Zelfs een kwestie als de Poenale Sanctie of enkele ongelukkige incidenten, waarvoor de Regeering door de publieke opinie aansprakelijk wordt gesteld, kunnen daarvoor in de praktijk gereede voorwendsels zijn. Het is daarom ook, dat de *Deli Crt.* (9/9) hepleit dat het Nederlandsche kapitaal hier de meerderheid blijft vormen, opdat geen enkele mogendheid daaraan eventueel vermeende rechten zou kunnen ontleenen. Ter *Sumatra's Oostkust* wordt de verhouding in de laatste jaren niet ongunstiger. Deze verhouding ter S.O.K. legt den Nederlanders bepaalde verplichtingen op: wij dienen het *Nederlandsche karakter zoo krachtig mogelijk te handhaven*. Een vaderlandsche Club zouden wij daarvoor best kunnen gebruiken. De sterke Britsche invloed ter Oostkust leidt licht tot het gebruik van Engelsche woorden en uitdrukkingen, die op den duur onze taal kunnen aantasten. En al is Deli in dit opzicht door zijn omvang geen gevaar voor het algemeen worden van zoo'n insluipfel, dan dient men er ook plaatselijk wel op bedacht te zijn. Het slaafsch navolgen van buitenlandsche gewoonten is voor een volk altijd een teken van zwakheid van karakter en het wordt door den buitenlandster stellig als zoodanig opgevat en..... niet gewaardeerd.

De *Loc.* bevat een „Economisch supplement” (11, 18 en 21/9); de *Deli Crt.* (27/9), het *Soer. Hbl.* (17/9 3de bl. Z.) en de *Java-Bode* (12/9) bespreken de doelstelling van „De Vaderlandsche Club”; de *Sum. Post* (26/9) acht het „Ongewenscht” dat door „Claude Eylan” in de „Intransigeant” (18/8) critiek werd uitgeoefend op de Ned.-Ind. Regeering.

De zweep der nationalisten.

Het *Bat. Nwsbl.* (19/9 „Druk”) constateert groote deining in de Inlandsche beweging over het feit, dat een tweetal Inlandsche leden van den P.E.B., ofschoon te Weltevreden aanwezig, ontbraken bij de stemming over het amendement-Dwidjosewojo, om de terugwerkende kracht van de wijziging der vennootschapsbelasting te doen vervallen. Indrukwekkend was die houding niet: wie schroomt verantwoordelijkheid te dragen, miskent zijn plicht als volksvertegenwoordiger. Sommige heethoofden overwegen thans — wat heel wat bedenkelijker is, als bewijs van een zeer zonderlinge mentaliteit — een petitie aan de Kroon te richten met de strekking dit Volksraadslid, dat in aanmerking heet te komen voor een benoeming tot Lid van den Raad van Ned.-Indië, in ieder geval niet tot dien post te beroepen; hij voelt niet „nationaal” genoeg, en kan dus niet in aanmerking komen voor een functie, die in het leven werd geroepen teneinde de stem des volks ook in het hoogste adviseerende College te doen vernemen. Men heeft er een gedeputeerde van West-Java aan herinnerd dat de vernieuwing van het College in een vrij nabije toekomst plaats heeft, en dat bij die verkiezing het nationale blok een stevig woordje meesprekt. De gedeputeerde kwam toch en stemde tegen. Wie weet, hoe hem dit opbreekt. Zulke politiek is geen verschijnsel alleen van het Oosten. Maar in Indië worden die verhoudingen bovendien doorkruist en sterk beïnvloed door rassen-sentiment. De druk, dien thans reeds, bij herhaling, en niet zelden met succes, de nationalistes op hun gematigde rasgenooten uitoefenen, is een der allerbedenkelijkste verschijnselen van de-

zen tijd. En dit is nog maar een begin; 1931 zal nog wel duidelijker spreken. Dan raken de gematigden heelemaal onder den druk der „ware vaderlanders”. De *Loc.* (21/9, blz. 33) is van oordeel, dat het „Bat. Nwsbl.” goed werk deed door de aandacht op het bovenstaande te vestigen. Elke tegemoetkoming jegens de politieke meer of minder extreme nationalistes door de Regeering verergert dit proces. Die „erkenning” der extreme of „gematigde” nationalistes leidt tot verzwakking van het prestigie der loyale Inheemschen. Die worden *maloe* gemaakt; die worden als „bang” of erger voorgesteld en men maakt het dezen behoorlijken en loyalen Inlanders uiterst moeilijk om aan onze zijde te blijven.

Het *Bat. Nwsbl.* (18/9 „De Edeleeren”) vernam met groote voldoening de benoeming van de heeren *Welter* en *Bodenhausen* resp. tot Vice-President en Lid der den Raad van N.-I. Nu de legislatieve taak van het College is beëindigd, is zijn invloed in hooger mate afhankelijk geworden van de kwaliteiten der personen, die den Raad samenstellen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De positie der Peranakan-Chineezes in Indië.

In de Mal.-Chineesche pers is (wel wat voorbarig! — Red.) een polemiek gehouden over de positie die de peranakan-Chineezes zullen innemen in een toekomstig vrij en onafhankelijk „Indonesië” en over de houding die deze bevolkingsgroep thans reeds met het oog daarop hebben aan te nemen.

De *Perniagaan* van 22 Augustus begint een artikel hierover met te constateeren dat thans niet meer, zooals vroeger, de Chinese beweging de Inlandsche leidt, maar dat meer en meer het omgekeerde gaat gebeuren. Zoo ziet men in de redactie der Chinesech-Maleische bladen meer en meer Indonesische redacteuren, (waarvan eenige voorbeelden worden gegeven).

Over het algemeen kan men zeggen, zegt de schrijver, dat die journalisten bekende personen zijn in de beweging der Indonesiërs. Die omstandigheid moet onze pers beïnvloeden en derhalve ook het Chineseche publiek. Er is tegenwoordig geen enkel Mal.-Chineesch blad dat niet aan de zijde der Indonesische beweging staat. Het Chineseche publiek weet thans heel goed, wat de Indonesiërs zich ten doel stellen. Dit heeft natuurlijk zijn goede zijde voor de Chineezes, want zoo kan misverstand voorkomen worden; ook is het goed voor de Indonesiërs, want ze krijgen zoodoende den steun van het Chineseche publiek.

Zoo bekend als de idealen en stroomingen der Indonesiërs bij het Chineseche publiek zijn, zoo onbekend echter zijn de idealen en stroomingen onder de Chineezes bij de Indonesiërs, behalve misschien bij de leiders. En toch moeten deze ze kennen, omdat we hier blijven, hetzij onder de tegenwoordige, hetzij onder een onafhankelijke Indonesische regeering.

Door de koloniale verhoudingen is het mogelijk geworden dat de Chineezes zich nog één gevoelen met China, hoewel ze weten dat zij hier blijven en dikwijls niets Chineesch bezitten dan hun naam, terwijl hun belangen identiek zijn met die van dit land.

Hoe is de houding der Indonesiërs?

Stemmen ze daarmede in, is dat hun wensch, ook wanneer ze hun vrijheid hebben verkregen?

Momenteel schijnt die strooming naar den zin van de Indonesiërs te zijn, want die is voor hen een reden om aan de peranakan-Chineezes de volle burgerrechten te ontzeggen.

Maar zal het ook in het voordeel van een onafhankelijk Indonesië zijn, dat er in het land talrijke personen zijn die systematisch genoodzaakt zijn om in het buitenland bescherming te zoeken?

Een ultra-nationalistisch blad heeft eens in dezen geest geschreven: Wanneer een onafhankelijk Indonesië ons als onderdanen wil beschouwen met volle burgerrechten, dan zullen we het Indonesische onderdaanschap aanvaarden.

Hoe is de houding der Indonesiërs? Het antwoord op die vraag zal de basis moeten vormen van de Indo-Chineesche beweging.

Hetzelfde blad van 26 Augustus zegt: Naar aanleiding van de door ons gestelde vraag, welke de houding is van de Indonesiërs ten opzichte van de Chineseche beweging, verzocht de *Bintang Timoer* ons om duidelijk uiteen te zetten wat de eigenlijke wensch is van de Chineseche beweging met betrekking tot onze positie in dit land nu of later (als Indonesië vrij is), doch ze heeft tot onze spijt, niet eerst een antwoord gegeven op onze vraag.

Wij hebben reeds meer dan eens uiteengezet, welke houding wij aannemen tegenover dit land, nu of later.

Daar wij hier zullen blijven, daar wij dezelfde belangen hebben als dit land, aanvaarden wij het ons toegekende onderdaanschap met de daaraan verbonden plichten, maar wij zullen natuurlijk er

op aandringen dat wij de volle burgerrechten krijgen en dat wij gebruik mogen maken van wat ons reeds is toegekend.

Dit is onze houding tegenover de tegenwoordige regering en dit zal ook onze houding zijn tegenover een vrij Indonesië.

Er bestaat thans strijd tusschen de voorstanders van „Indonesië Merdeka” en de tegenwoordige regering. De houding welke wij later zullen aannemen, hangt natuurlijk van Indonesië zelf af. Als Aziaten zijn wij natuurlijk geneigd om sympathie te voelen met de beweging der Indonesiërs.

In verband met het bovenstaande hebben wij ook onze instemming betuigd met het voorstel van Mr. J. J. Schrieke om aan de inheemsche en uitheemsche onderdanen één staatkundigen naam te geven.

De houding der Indonesiërs zal in laatste instantie de basis vormen voor de Chinese beweging.

De strooming om „vreemdeling te blijven” schijnt den Indonesiërs tegenwoordig aangenaam te zijn, daar die een motief is om aan de peranakan-Chinezen de volle burgerrechten te ontzeggen.

Zal het in het voordeel van een vrij Indonesië zijn dat er talrijke personen zullen zijn die in het buitenland bescherming zoeken?

Wij bespreken dit openlijk en wij verwachten ook een openlijk antwoord. Men dient in dit opzicht niet te handelen in den geest van den Franschen diplomaat, die zeide: „La parole a été donnée à l'homme pour déguiser sa pensée.”

Dit richten wij tot de „nationalistische” Chinese pers.

De *Sin Yit Po* van 27 Augustus zegt aangaande dit onderwerp dat de vraag van de *Perniagaan* of de Indonesiërs ons, peranakan-Chinezen, als gelijkbepentigde onderdanen willen hebben van een vrij Indonesië, door de *Bintang Timoer* met de weder-vraag is beantwoord, wat eigenlijk de wensch is van de Peranakans.

Tot de peranakan-Chinezen in het algemeen gericht zou deze vraag zeker verschillend beantwoord worden, want er bestaan onder de Chinezen tegenwoordig verschillende stroomingen. Geen enkel Maleisch-Chineesch blad kan tegenwoordig namens alle peranakan-Chinezen spreken, want in tegenstelling met tien jaren geleden zijn hun meeningen tegenwoordig verschillend.

Het is goed nogmaals op die verschillende stroomingen te wijzen.

Eerstens hebben we de z.g. *Sin Po*-richting, die de peranakans aanspoort om in dit land vreemdelingen te blijven.

Tweedens, de richting van de *Chung Hwa Hui* op Java, welke alleen het aangename wil hebben. De leider hiervan is de heer H. H. Kan, omtrent wien een Chinese jurist, die hem van nabij kent, ons eens gezegd heeft: „Kan is een knap man, maar zijn conservatieve ideeën kan hij niet meer verbeteren. Voor hem is een Indonesiër niets meer dan een Inlander, d.i. een half menschelijk wezen.”

Dit blijkt ook hieruit dat hij tegen de z.g. Inlandsche meerderheid was, toen deze in den Volksraad werd besproken. Voor den heer Kan Hok Hoei is het net als voor de conservatieve Hollanders: Indië verloren, rampspoed geboren. Daarom mag, zoo lang hij leeft, Indonesië niet vrij zijn.

Naast die conservatieve idee van den heer Kan hoort men de *naklanken van een wegstervend Chineesch nationalisme*, het voedsel voor eenige personen die in Nederland hebben gestudeerd. Voor deze personen is dat Chinese nationalisme een soort van tweede prauw waarop men staat, terwijl het welvarende Indonesië onder Nederlandsche vlag voor hen de eerste prauw is. Maar omdat China nog maar niet aan hun verwachtingen voldoet, steunen ze er hoe langer hoe minder op.

Liever dan één kans, wilden ze er twee hebben, want ook de prauw Indonesië kan wel eens wegzinken, al is ze nu veiliger dan de prauw China.

De derde richting is die van het geld, de richting van kranten zoals de *Pewarta Soerabaja*, die voornamelijk aan hun beurs denken en de grillen van het publiek volgen. Een publieke vrouw bezit nog meer trots; zij weigert geld als ze haar zin wil volgen.

De vierde strooming is de richting van schrijver dezes die, ofschoon in het begin veel bestreden, thans meer en meer aanhangers vindt, n.l. de richting die wil dat de peranakan-Chinezen kinderen worden van dit land en dat dit land ons vaderland wordt. Alle andere landen zijn voor ons vreemd. We wenschen al wat goeds is aan China, het land van waar onze voorvaders zijn gekomen, maar dat ons even vreemd is als andere landen. Ons lot is samengeweven met dat van dit land.

Wat wenschen we? Een staat Indonesië, waardig om in de rij van vrije landen der wereld te staan, een Indonesië, waarin alle onderdanen, ongeacht hun ras, gelijkberechtigd zijn.

Dat zijn de stroomingen die tegenwoordig onder de peranakan-Chinezen bestaan. We vertrouwen dat het niet lang meer zal duren of de vierde strooming zal de politieke meening van de peranakans beheerschen.

ALLE Wijnen, Gedistilleerd en Limonade van

zijn voorhanden bij de navolgende firma's:

DEN HAAG: N.V. DUYNSTEE's Wijnhandel, Spui 250,
N.V. ENGELS' Wijnhandel, Suezkade 48,
HENRI VLEK, Hoofdkantoor, Herderstraat 24,
HENRI VLEK, Filiaal Goudenregenstraat 206,
N.V. VLEK's Wijnhandel, Theresiastraat 88,
RIJSWIJK: Wijnhandel LEEUWENDAAL, Oranjelaan 4,
SCHEVENINGEN: HENRI VLEK, Filiaal Pansierstraat 33,
VOORBURG: Wijnhandel v. d. KRUK, Willemstraat,

Telefoon 16413
Telefoon 32694
Telefoon 10839
Telefoon 38044
Telefoon 70100
Telefoon 18755
Telefoon 51962
Telefoon 73171

Suriname.

„De Surinamer” van 26 Sept. geeft de volgende beschouwingen over de betekenis van Lindbergh's vliegtocht:

„Als men nu vraagt, wat de betekenis van dit bezoek voor ons is, kan daarop tweërlei antwoord gegeven worden.

In de eerste plaats heeft het bezoek van Lindbergh de aandacht van Amerika op ons vestigd. De Amerikaansche bladen hebben het de laatste weken natuurlijk druk gehad over Suriname.

In een uitknipsel, ons van bevriende zijde toegezonden, wordt o.m. gezegd, dat de Pan American Airways, die reeds een dienst hadden naar Portorico, op 1440 mijl van het eerste station in Amerika, den dienst zouden uitbreiden met 1240 mijl tot Paramaribo, daarbij aantekend, dat de totale afstand van 2680 mijl per stoomschip tot dusverre 13 dagen vorderde en nu per vliegtuig slechts 4 dagen zal vereischen.

Nu spreekt het vanzelf, dat men in Amerika zal gaan informeren, waar het land ligt, dat Lindbergh zou bezoeken, wat het voor belegging waard is, enz. enz.

Komt men eenmaal te weten, dat hier reeds Amerikaansch kapitaal gevestigd is en een uitstekende belegging vond, dan ligt het voor de hand, dat men zal nagaan of er nog meer ruimte is voor deposito's.

Krijgt men na Lindbergh's terugkeer berichten omtrent het exotisch-gemengd karakter van land en bevolking, dan is het niet uitgesloten, dat belangstellenden het er voor over hebben den vierdaagschen tocht te ondernemen om ook eens uit eigen aanschouwing Azië en Afrika, Indië en Suriname in klein bestek bijeen te zien. Zoodat, zij het aanvankelijk op bescheiden schaal, het toerisme Paramaribo in zijn program zal gaan verwerken.

Een tweede punt van belang betreft de inschakeling van Paramaribo in twee wereldroutes.

De P.A.A. heeft voorloopig Paramaribo als eindstation. Naast deze P.A.A. werkt nu reeds de N.Y.R.B.A. (New-York—Rio Buenos Aires-lijn), ook een Amerikaansche maatschappij, die den dienst verder dan Paramaribo uitstreckte en wel naar de republieken aan de Oostzijde van Zuid-Amerika. Daardoor ligt Paramaribo midden in verbindinglijnen tusschen wereldsteden in het Noorden en wereldsteden in het Zuiden.

Men begrijpt hieruit, dat dus deze luchtlijnen inderdaad praktische waarde hebben voor ons en in de toekomst van groote betekenis kunnen blijken.

Bij het bovenstaande letten wij voornamelijk op het personenvervoer.

Van welke betekenis het brievenvervoer — b.v. voor den handel — kan zijn, moet bij eenig doordenken elkeen wel duidelijk wezen.

Naast de eer een luththeld met een wereldnaam te hebben gehad in ons midden, opent zijn bezoek, om het prozaïsch te zeggen, wellicht gunstige mogelijkheden om zaken te doen. Hetgeen op zich zelf reeds reden gaf om te juichen.

Hopen we, dat het verhoopde practisch nut spoedig moge blijken en ruim moge wezen.”

* * *

Het bezoek van Lindbergh gaf aan den heer J. A. Liems aanleiding tot de volgende opmerkingen in de „N.R.Ct.” van 26 October, Av.bl. A:

„Onwillekeurig rijst de vraag: Wat kan de bedoeling zijn van Amerika om een geregelden wekelijkschen dienst op Suriname te openen, indien het waarheid zou zijn, zooals de meeste Hollanders beweren, dat er in Suriname toch niets op zakelijk gebied te bereiken is?

Worden door dit feit den Hollanders nu niet de oogen geopend, dat n.l. de Amerikanen in ons Suriname wel terdege toekomst zien, want een wekelijksche postverbinding wordt toch niet voor niets door de Amerikanen in het leven geroepen?”

* * *

De redacteur van „De West” heeft met Lindbergh een onderhoud gehad. Op de vraag, zien wij u nog eens terug in Suriname, antwoordde Lindbergh:

„Ik wil het hopen. Het land trekt mij wel aan. In de Vereenigde Staten is veel belangstelling voor

de landen van Zuid-Amerika en een vliegdiens kan er krachtig toe bijdragen om de banden te versterken. Het moet eigenlijk zoo worden, dat de bewoners van de Vereenigde Staten hun „week-end” zoeken in een dezer landen.”

* * *

Het is natuurlijk niet de bedoeling dat Paramaribo het eindpunt zal blijven. Brazilië en Argentinië zullen wel in de route worden opgenomen. Niettemin kwam ons — ook in verband met de wetenschappelijke reizen van Amerikanen naar Suriname — onwillekeurig een boek in de gedachten, dat wij vele jaren geleden lazen: „*Caribbean Interests of the United States*”, by Chester Lloyd Jones, New-York and London 1916, waaruit deze woorden ons in het geheugen bleven: „In due time the Westindian Islands will gravitate towards the United States”. De lezer vindt een bespreking van het boek in „De West-Indische Gids”, 1ste jg., 1ste deel, blz. 501—508.

Of de Engelschen dat ook zoo gevoeld hebben? Men leze in ons nummer van 17 October het bericht over een „*luchtdienst in West-Indië*”. Engelsche concurrentie tegen Amerika”.

* * *

In de ochtendvergadering van 23 October van de Zendingsconferentie in het gebouw der A. M. J. V. te Amsterdam heeft Zendingsdirecteur H. G. Steenberg een belangrijke rede gehouden over „*De Zending in West-Indië als deel van het wereldgeheel*”. De lezer vindt daarvan een verslag o.a. in de „N.R.Ct.” van 23 Oct., Av.bl. A.

* * *

De „N.R.Ct.” van 27 October, ochtendbl. E. geeft het portret van Jan Buys, een eenvoudigen Rotterdamschen of Schiedamschen zeeman, die behoort tot de schepelingen, welke met een der expeditie-schepen aan de ijsbarrière zijn geweest en die personeel en voorraden voor Byrd hebben overgebracht. Wij hebben te vergeefs gezocht naar een bericht, dat wij eenige jaren geleden uit een der Nederlandsche bladen knipten, waaruit bleek dat een Surinamer een der Zuidpooltochten had medegemaakt. Wij meenen dat de jonge man Bibaz heette. Het kan ook Wildeboer geweest zijn. In Suriname zal er wel de een of ander zijn die het weet.

* * *

In het nummer van 17 Oct. van dit weekblad een artikel „Aanteekeningen uit de geschiedenis van West-Indië. Een tocht van Berbice naar Essequibo in 1670”. Hij die de reis maakte was Adriaan van Berkel, de schrijver van „*Amerikaansche Voyagen, Behelzende een Reis na Rio de Berbice, gelegen op het vaste Land van Guiana, aan de Wildekust van America, Mitsgaders een andere na de Colonie van Suriname*”, enz. Amst. 1695.

Als een voorbeeld van onbeschaamd plagiaat uit die dagen mogen wij er hier op wijzen dat wat in dit boekje staat over Suriname, met onbeduidende wijzigingen een vertaling is van George Warren's „*An Impartial Description of Surinam*”, enz. Londen 1667, zonder de bron te noemen.

Warren's boek is in het Hollandsch vertaald onder den titel: „*Een onpartijdige Beschrijvinge van Suriname, gelegen op het vaste Landt van Guiana in Afrika*” (sic). De inhoud van Warren's pamflet is nagenoeg geheel terug te vinden in de „*Hollandsche Mercurius*” van 1670, Haarlem 1671, blz. 55—62.

* * *

Wij hebben tot dusver verzuimd er melding van te maken dat de firma Martinus Nijhoff een register op de jaargangen I—X, 1919—1928, van „De West-Indische Gids” verkrijgbaar heeft gesteld. Voor de abonné's op dat tijdschrift een groot gemak. Het bevat een „personen-register”, een „trefwoordenregister” en een register van „besproken boeken en kaarten”.

* * *

In „De Prins” van 28 Sept. de afbeelding van een houten Aukaner-boschneger zitbankje, met mooi snijwerk, à jour bewerkt. Negerkunst is thans in de mode.

* * *

MY HOME WONINGINRICHTING
 1/4 H.T.H. COOLWUJK
 NIEUWE TOONKAMERS, ONTWERPEN MODERNE MEUBELEN - GLASWERK, KUNSTNIJVERHEID - LAMPEN.
 BOEKENKAST MET GORDIJN F.45
 LANGEHOUTSTR.13 DEN HAAG

Curaçao.

Weest op uw hoede!

Men verstaat op Curaçao de kunst van te zwijgen. Dat weet ieder, die er geweest is. Het zal dan ook menigen met ons verwonderd hebben, dat er door particuliere mededeelingen, rechtstreeks aan de pers en in brieven aan familie en kennissen, door deze weer aan de bladen afgestaan, nog zooveel licht is opgegaan over de gebeurtenissen van 8 Juni l.l., al tasten wij nog in officieele duisternis, voor zoover men niet als Kamerlid van de door de regering onvoldoende geachte inlichtingen van den Gouverneur heeft kunnen kennis nemen. De *Curaçoesche Courant* moet het eerste woord over de zaak nog spreken; *El Boletín comercial* wordt hier te lande niet gelezen; *La Union en Amigo de Curaçao* maken al te zeer den indruk, bijna niet anders te geven dan zij gewenscht achten, om de door hen aanbevolen voorstelling van zaken ingang te doen vinden, zoodat men wel er op aangewezen is, het oor te luisteren te leggen bij hen, die met het gezag van hun naam hun mededeelingen voor het forum der openbare meening brengen.

En nu moeten wij tot ons groot leedwezen verklaren, dat de berichten van dien aard, welke ons sedert 8 Juni l.l. bereikt hebben, ons met zorg vervullen omtrent den toestand en den gang van zaken in onze West-Indische eilandengroepen. Wij noemen even ook de bovenwindsche eilanden, ofschoon die met het op 8 Juni l.l. gebeurde niets te maken hebben. Er heerscht daar een sfeer van ontevredenheid, die helaas niet ongegrond genoemd kan worden. Men heeft de verwaarloozing door het moederland van de verdediging van Curaçao en van de zorg voor de binnenlandsche rust daar en op Aruba. De bekende particuliere correspondent van de *N. R. Ct.* spreekt van „een toestand van verworping” in het koloniaal bestuur, en misschien, lat binnenkort daarvan onverwachte bewijzen geleverd zullen worden. Wij willen ook wijzen op mededeelingen, door Dr. Maal aan *De Nieuwe Courant* verstrekt, die weinig vleidend schijnen voor het gedrag van sommigen, in de eerste plaats tot handelen bevoegd en verplicht, op 8 Juni 1929.

Laat men toch noch de moeilijkheden, noch het gevaar van den toestand onderschatten. Wanneer men prijs stelt op het behoud van Curaçao dan moeten krachtige maatregelen genomen worden. Op zien komen spelen is geen regeeren, zelfs geen besturen. Gouverneur c'est prévoir.

Aruba.

Wij lezen in de *N. R. Ct.*:

„In aansluiting aan tegenstrijdige berichten omtrent moeilijkheden op Aruba, heeft het Surinaamsche blad *De West* inlichtingen gewonnen en deelt nu het volgende mede:

Op San Nicholas (Aruba) is een Amerikaansche petroleum maatschappij gevestigd, waarvan het werkvolk op slechten voet staat met de gekleurde beambten aldaar.

Deze Amerikaansche arbeiders geven vaak broodronken tooneelen te aanschouwen en wanneer zij, bij dronkenschap bijvoorbeeld, aangehouden worden door gekleurde beambten, volgen er vechtpartijen. De botsingen liepen zoo hoog, dat er zelfs geruchten gingen (welke later juist bleken) dat de Amerikanen het politiestation op San Nicholas zouden aanvallen en met dynamiet oplazzen.

Toen nu — na den aanslag op Willemstad — de gewapende macht ook op Aruba werd uitgebreid met een afdeling der koloniale reserve, werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de blanke manschappen te vestigen op San Nicholas en de gekleurde in Oranjestad, de hoofdplaats van Aruba.

Door dezen maatregel werd een eind gemaakt aan de voortdurende wrijving met de Amerikanen.

De grief van den kant der gekleurde beambten, meerendeels Surinamers, is, dat hun niet voldoende de hand boven het hoofd werd gehouden. De Amerikanen werden wel is waar, wegens hun onbeschoft optreden, zoo nu en dan vervolgd, maar kwamen er dan gewoonlijk af met boeten die weinig of geen effect hadden. Bij de behandeling van een der kwesties voor het gerecht, werden de Suri-

naamsche beambten Figuera, Esajas en Linch veroordeeld en in verband daarmede geschorst in den politiedienst.

De verplaatsing der gekleurde beambten naar Oranjestad bracht echter niet den gewenschten vrede. De Surinamers klaagden, dat de over hen gestelde commandant, een zekere hoofdagent van Lamoen, die het er op gezet zou hebben hun het leven ondragelijk te maken, hen voortdurend in valsche of onjuiste rapporten zwart maakte bij den gezaghebber. Toen zij meenden het niet langer te kunnen bolwerken, vroegen verscheidene ontslag. Volgens hun zeggen is hun ontslagaanvraag niet tijdig doorgezonden, zoodat zij — in plaats van ontslag op eigen verzoek — eervol ontheven werden „wegens overcomplete.”

Het Aruba-geval is dus een complicatie van verschillende kwesties, die slechts op hun juiste waarde kunnen worden geschat door hen die met alle bijzonderheden op de hoogte zijn.”

Petroleum in Venezuela.

De *Telegraaf* schrijft over de petroleumindustrie van Venezuela:

„De productie van ruwe olie bedroeg in Venezuela gedurende de eerste 8 maanden van dit jaar 90.268.493 vaten, hetgeen bijna 40 % meer is dan in dezelfde periode van het vorig jaar, toen de productie gemiddeld 64.540.116 vaten beliep. Het dagelijksche gemiddelde was 371.475 vaten tegen 264.508 vaten in 1928.

De leidende producent is de Venezuelan Oil Concessions Ltd., dochtermaatschappij van de Koninklijke, met een totaal van 30.823.218 vaten in de hierboven genoemde periode tegen 22.222.223 vaten in 1928.

Doch ook de productie van andere maatschappijen nam sterk toe, o.a. die van de Lago Petroleum Cy. met 42 %. De toeneming der productie bij deze maatschappij houdt verband met de groote behoeften van de nieuwe raffinaderij der Pan-American op het eiland Aruba.

Voorts is de productie der Gulf Oil Corporation in de genoemde periode vergeleken bij vorig jaar nagenoeg verdubbeld. Hieronder laten wij nog een kort overzicht volgen van de productie der verschillende in Venezuela werkzame maatschappijen over de eerste 8 maanden van 1929 in vergelijking met dezelfde periode van 1928.

	1929	1928
	(in vaten)	
V.O.C.	30.823.218	22.222.223
Lago Petr. ...	24.574.826	17.189.055
Gulf Oil	20.455.380	10.847.907
Caribbean Petr.	7.659.817	9.224.857
Creole Petr. ...	4.963.862	3.493.442
B. C. O. Ltd....	1.308.877	1.273.634
Gen. Asphalt ...	236.900	289.000
Overigen	45.613	—
	90.268.493	64.540.116

De hoogste productie werd in Juni j.l. bereikt, toen het totaal 9.397.541 vaten of 303.146 vaten per dag bedroeg.”

Uit den Verren Vreemde.

Zuid-Marokko en Algerië.

Frankrijk zet zich in stemming ter herdenking van zijn bemoeienissen met Algerië, een eeuw geleden, die, onder leiding van maarschalk T. R. Bugeaud tot een goed einde werden gebracht. De strijd bij Isly in 1844 wordt als de beslissende overwinning beschouwd.

Frankrijk heeft van die provincie aan de overzijde van de Middellandsche Zee iets eigens gemaakt, waarop het met trots kan wijzen. En aan Bugeaud komt ook terecht de eer toe een einde gemaakt te hebben aan den oorlog, die vóór zijn doortastend optreden een wanhopige leek te worden.

Maar heden ten dage, een eeuw nadat de worsteling in Noord-Algerië werd ingezet, is de Afrikaansche kolonie toch nog niet ten volle gepacificeerd; waar zij in het Z.-W. in het woestijngebied verloopt en haar gebied aan dat van Marokko grenst, wonen nog stammen, die zich niet goedschiks onder het

Fransch bestuur voegen en die de zeer roerige bewoners van het Marokkaansche bergland gaarne helpen en steunen in hun verzet tegen de Fransche overheersching in het protectoraat Marokko.

Een gebeurtenis van den laatsten tijd is hierop weer eens de aandacht komen vestigen. Zij is meer een Marokkaansche dan een Algiersche gebeurtenis en als zoodanig zullen wij haar dan ook meer bespreken, maar waar de geschiedenis van Algerië in haar eerste oorlogsjaren aansluit aan het tijdperk van onzen Java-oorlog 1825—30, waar zij doorspeelt in dat van onzen Padrie-oorlog, 1821—37, en in dat van onzen Atjeh-oorlog, 1873—1903, om heden nog niet geheel en al beëindigd te zijn, daar hebben wij de neiging niet kunnen weerstaan even er op te wijzen, dat wij met die oorlogen van meerdere jaren niet alleen staan, en dat wij met die ten slotte toch tot een goed eind gebrachte krijgs- en bestuursverrichtingen nog een les in pacificatiebeleid kunnen geven aan andere mogendheden.

Het krijgsbedrijf van 14 October, dat als een alarm weerklaart is, werd gemeld van de Zuid-Marokkaansche-Algerijsche grens. Dien dag had een vliegtuig aan den detachements-commandant, in de nabijheid van Tafitalet, in het Atlasgebied, de aanwezigheid gesienleerd van een gewapend troep der verzetspartij ter sterkte van ongeveer 150 man. Luitenant Fioret wierp zich, in geforceerden marsch, in het aangewezen spoor. Omtrent 5 uur n.m. stuitte het detachement op een hevige vuur op korten afstand afgegeven, men bevond zich in een door hoogten omgeven ruimte, de Marokkanen zaten veilig achter de toppen. De verliezen waren dadelijk van dien aard, dat niets anders kon worden gedaan dan terugvuren. Deze toestand bleef zoo totdat de duisternis inviel. Had de vijand zich op de Franschen geworpen, dan zou van het geheele detachement vermoedelijk niet veel zijn overgebleven. Bij 't aanbreken van den dag verscheen kapitein Levéque met een compagnie van 250 man van het vreemdelingenlegioen. Geconstateerd werd dat het detachement 27 dooden, 11 gewonden had, de vijand was afgetrokken met medenemen van 9 krijgsgevangenen.

Hoe treffend dit verlies op zich zelf ook is, de beteekenis van het feit ligt toch meer in den toestand welke er door gedemonstreerd wordt. Komt men er toe uit het commentaar dat, in verband met dit wapenfeit, los is gekomen te lezen hoe de toestand in Zuid-Marokko nog is, dan zal men wel eenigszins verbaasd staan. Men heeft zoo vaak gehoord over de daar verkregen gunstige resultaten, dat men zich bezwaarlijk kon voorstellen, dat nog steeds een zoodanig militair machtsvertoon noodig blijft om de verzetslieden in bedwang te houden.

Het verzetfront loopt van de Marokkaansche-Algerijsche grens, in de woestijn, door het gebied van den Atlas, tot aan de kust van den Atlantischen Oceaan, nabij Tiznit. Het meet zowat 2000 K.M. Het front is in sectoren verdeeld, die in het Atlasgebied een nauw gesloten keten vormen. Meer naar het westen wordt deze minder dicht, maar daar zijn de wegen en gemeenschapsmiddelen toch tot in een strook van 400 K.M. diep bewaakt. In het gebied dat de kust nadert en dat door de Draa begrensd wordt kunnen orde en veiligheid verzekerd worden van uit enkele bezette punten. Men is daar in het territoire van Agadir waarover in de laatste vóóroorlogsche jaren veel geschreven is. Spreken dergelijke maatregelen, die groote troepenmassa's in een vervelend defensief houden en die schatten van geld kosten, al heel duidelijk van het voortlevend verzet in uitgebreid gebied, cijfers, vermeld om van het politieke succes van de Fransche bemoeienissen te getuigen, geven dit eigenlijk nog op meer welsprekende wijze aan.

La Dépêche Coloniale van 20 en 21 October steekt de loftrumpet over de resultaten in het Westen bereikt, waar, tusschen de oued Sous en de oued Noun de inboorlingen van den Anti-Atlas in de laatste twee jaren met duizendtallen hun onderwerping komen aanbieden. 't Is begonnen in Maart '28, toen de stam der Chtouka, sterk 4000 gezinnen, in onderwerping kwam. Dan volgt een opsomming van vele stammen, die 't voorbeeld volgden. In totaal wel 150.000 personen. Zij onderwerpen zich aan het maghzen, de sultan van Marokko wordt hun soeverein, maar diens gebied staat onder Fransch protectoraat. En de hooge commissaris Lucien Saint is feitelijk de heerscher.

Zoo groot succes wijst er op, dat die Z.W.hoek twee jaren geleden dus nog volstrekt niet bevreemdigd was, in honderdduizenden waren toen de verzetslieden te tellen. Hoeveel daar nog overblijven is uit de 150.000, die het verzet hebben opgegeven, niet uit te maken. De geschiedenis van Marokko en van Algerië waarschuwt bovendien, evenals die van de overheersching van andere Christenmogendheden over Mohammedaansche onderdanen, dat onderwerpen nog niet hetzelfde is als onderwerpen blijven. Het gebied waar generaal Huré daar in Z. W. Marokko met zoo goeden uitslag optreedt is niet meer dan een brokstuk van het geheele verzetfront van 2000 K.M.; zelfs als men zijn succes als vastgelegd en stevig bevestigd mag aannemen, geeft dit succes, zooda 't boven in cijfers is uitgedrukt.

veel te denken over hetgeen in Marokko en ook in Zuid-Algerië nog te doen over blijft voor de Franse pacificatie.

Afganistan.

De samenstelling van elk ministerie in Afganistan behoort niet altijd tot de bijzonderheden, die onze aandacht verdienen, maar de vorming van het eerste kabinet onder den nieuwen koning Nadir Khan is wel merkwaardig. Tot permanent onderkoning is de broer van Nadir Khan, Sjah Wali Khan benoemd. Aangenomen wordt, dat hij als voorzitter van den ministerraad zal optreden en de algemeene leiding van het ministerie van buitenlandse zaken in de hand zal houden. Minister van oorlog is Hasjim Khan, ook een broer van den koning, de leider van de operaties in de oostelijke provincie; bij zijn afwezigheid wordt hij vervangen door Sjah Mahmoed Khan, wederom een broer van den koning, die het departement van binnenlandse zaken beheert. Minister van buitenlandse zaken is Faiz Moehammed Khan, onder Aman Oella minister van onderwijs (vice-minister: Mirza Moehammed Khan, die twee keer gezant te Moskou geweest is). Minister van onderwijs: Ali Moehammed (onder Aman Oella minister van handel). Minister van justitie: Sjr Aga Hazreti Sjoer Bazar, de broer van den voornaamsten geestelijke in Afganistan. De namen van de andere ministers zeggen ons niets.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Amersfoort

Woensdag 23 October j.l. hield Prof. Ir. C. W. Weys, in den Foyer van de Sociëteit Amicitia voor onze afdeling — welke hiermede haar winterseizoen opende — eene lezing met lichtbeelden over het onderwerp: „Een en ander over een Particulier Land op Java”.

Nadat de voorzitter Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, de in grooten getale opgekomen aanwezigen een woord van welkom had toegesproken, leidde hij den spreker bij de vergadering met waardeerende woorden in, zijn groote vreugde er over uitsprekende, dat de oud-hoogleraar zich belangeloos beschikbaar had willen stellen om onze leden en der studeerende jeugd het een en ander te vertellen over het beheer en tot bloei brengen van het grootste particuliere land op Java.

De spreker alsnu het woord verkrijgende, gaf ons een historisch-economische schets van het ontstaan en de ontwikkeling van de Pamanoekan en Tjiasemlanden in West-Java als particulier land, van de rechten en plichten der landheeren tegenover de bevolking en de Ned.-Ind. Regeering, van de resultaten der exploitatie, de wijzigingen in het beheer en van de uiteindelijk noodzakelijk gebleken gedeeltelijke naasting middels terugkoop door het Ned.-Ind. Gouvernement.

Verslaggever zou een te grooten wissel trekken op de redactie van dit weekblad met het oog op de hem toegestane plaatsruimte, wanneer hij in dit verslag het gesprokene volledig weergaf, waarom hij volstaat met de mededeeling, dat deze schets niet alleen hoogst interessant, maar ook bijzonder leerzaam was en de toehoorders voortdurend boeide door de aangename wijze waarop vele belangwekkende bijzonderheden werden verteld, voorgedragen en toegelicht.

Vooraf trof het ons, dat een dergelijk groot land, een en drie vierde maal de grootte van de provincie Utrecht, door een krachtig en intègre beheer uit een periode van verval tot winstgevenden bloei kon worden gebracht, een bloei, die niet alleen den eigenaar maar ook de Inlandsche bevolking ten goede kwam, omdat tal van belangrijke irrigatie-werken konden worden uitgevoerd, tengevoege waarvan groote arealen te voren niet bevoelbare gronden door het levenwekkende water in cultuur konden worden gebracht.

Het woord van Jan Pieterszoon Coen: „Dat daar iets schoons kan worden verricht”, heeft zich ten aanzien van deze landen zeer zeker bewaarheid, doch een eerste voorwaarde daarvoor is, dat naast eene energieke en wetenschappelijke Europeesche leiding de belangen van de bevolking steeds in het oog worden gehouden.

Na de pauze werd ons een serie keurige lichtbeelden vertoond, waardoor de toeschouwers een indruk kregen van het leven van den Europeanen op dit deel van Java en van de werken benodigd en ter stand gebracht om de welvaart op die landen door bevoeling en anderszins te bevorderen en te verhoogen.

De hoogegeleerde spreker oogste een dankbaar applaus van de toehoorders en de voorzitter sprak zeer zeker namens alle aanwezigen toen hij den bejaarden, doch nog zoo stoeren werker den dank der afdeling overbracht voor de buitengewoon belangwekkende en boeiende voordracht.

De Secretaris,

E. H. BERGSMA.

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOl”
 1ste SWEELINCKSTRAAT 22—24 - DEN HAAG
MEISJESSCHOOL VOOR LEERLINGEN VAN 6 TOT ± 19 JAAR - KLEINE KLASSEN
 L. O. met Fransch en Handenarbeid. MULO opleiding A en B. Hoofd, Mejuffrouw M. A. G. STEFFELAAR.
 Inlichtingen verstrekt gaarne Mevrouw E. Ch. STAMMLER-Böttger, gewezen Directrice der 1ste Lagere Meisjesschool, Koningsplein, Oost, Weltevreden, Schuytstraat 217. Den Haag. 5873

Afdeling Apeldoorn.

Dinsdag 19 November Filmavond „Tropisch Tourisme”. Gratis toegankelijk voor leden, begunstigers en introducées; nadere inlichtingen volgen nog. — Wie nu lid wordt, telt mede voor 1930.

HET BESTUUR.

Afdeling Arnhem.

Wij hebben het genoegen den leden onzer afdeling te kunnen mededeelen, dat de heer Petit, secretaris van de afdeling Amsterdam, den 9en November a.s. in de Irene Bioscoop eene lezing over zijn interessante reis door Indië zal houden. Een reeks smaakvolle lantaarnplaatjes van landschappen en bevolking zullen vertoond worden, zoomede eenige films van Bali en Bangkok.

Afgaande op de recenties en persoonlijke indrukken, kunnen wij den leden en hunnen introducées de verzekering geven, dat door zijn levendigen verteltrant en schitterende plaatjes, de heer Petit hen onder de bekoring van het mooie Indië zal brengen.

Verder is ons bestuur in bespreking om in Januari a.s. weer eene uitvoering in den Schouwburg te geven. Zoodra deze plannen definitief zijn, zullen wij meer details geven.

De Secretaris.

Afdeling Breda.

De aandacht zij gevestigd op eene zeer nuttige instelling door het Bestuur in het leven geroepen en wel „een Informatiebureau”, adres: Wilhelminastraat 39, aldaar.

Afdeling Nijmegen.

Programma voor de bijzonderheden in November en December 1929.

Zaterdag 2 November, 2.30 uur: „Het Tropisch Tourisme” (film), in het Olympia-Theater, welwillend afgestaan door den Directeur aan Oost en West.

Dinsdag 19 November, 8 uur: Zeden en gewoonten van de koppensnellende Dajaks van Centraal Borneo. Voordracht met lichtbeelden en Ethnografica, door den heer J. Pimentel, oud-Luit.-Kolonel O.-I. L., in den grooten foyer van den Stadsschouwburg. Leden met recht van introductie.

Zaterdag 14 December, 2.30 uur: „Het koninkrijk Siam”. Lezing met lichtbeelden en films, door den heer L. D. Petit, Secr. afd. Amsterdam v. O. en W., in het Olympia-Theater.

De Secretaris,

E. C. VERWEIJ MEJAN.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

Na afloop van den Zaterdag j.l. gehouden Hoofdbestuursvergadering werd door een der leden abusievelijk een verkeerde parapluie medegenomen. Beleefd verzoek dit aan het secretariaat mede te deelen, waardoor voor ruiling en teruggave aan den rechtmatigen eigenaar kan worden zorggedragen.

Van de Redactie.

KOLONIAAL LANDBOUWMUSEUM TE DEVENTER.

In de maanden Januari—Maart 1930 zal wederom een Koloniale Cursus voor Vrouwen en Meisjes worden gehouden. Voor nadere inlichtingen wende men zich tot den Directeur, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1, Deventer.

Boottrein Genua-Holland.

WINTERDIENSTREGELING 1929/30 (geldig van 6 Oct. 1929 af tot en met 14 Mei 1930)
 Agenten: Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

De boottrein Genua-Holland xertrekt (wijzigingen voorbehouden) om de 14 dagen, telken male na aankomst van het thuisvarend mailschip te Genua, vandaar naar Holland.

	M.E.T.
Genua (Santa Limbania)	V. 11.10
Milaan	A. 14.02
Chiasso	V. 14.10
Basel (Badischer Bahnhof)	A. 15.20
Offenburg	V. 15.38
Karlsruhe	A. 21.16
Mannheim	V. 21.46
Mainz	A. 23.25
Koblenz	V. 23.29
Keulen (Haupt Bahnhof)	A. 0.27
Düsseldorf	V. 0.29
Duisburg	A. 1.19
Oberhausen	V. 1.25
Emmerich	A. 2.28
Elten	V. 2.29
Zevenaar	A. 3.45
Arnhem	V. 5.05
Utrecht (C.S.)	A. 5.06
Den Haag (S.S.)	V. 5.45
Rotterdam (Maas)	A. 5.56
Amsterdam (W.P.)	V. 6.16
Amsterdam (C.S.)	A. 6.18

De Nederland-Express.

WINTERDIENSTREGELING 1929/30 (geldig van 6 Oct. 1929 af tot en met 14 Mei 1930)
 Agenten: Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

De Nederland-Express vertrekt (wijzigingen voorbehouden) Donderdags om de 14 dagen de morgens uit Den Haag (Station S.S.) en geeft di recte aansluiting op het Vrijdagsmiddags 12 uur uit Genua vertrekkend mailschip.

	Wintertijd Amsterdam
Den Haag (Station S.S.)	V. Donderdag 8.00
Utrecht (Centr. Station)	A. " 8.55
Arnhem	V. " 9.05
Nijmegen	A. " 10.01
Cleve	V. " 10.10
Keulen (Süd Bahnhof)	A. " 10.31
Koblenz	V. " 10.48
Mainz (Hauptbahnhof)	A. " 11.55
Mannheim	V. " 12.15
Karlsruhe	A. " 14.07
Freiburg	V. " 14.08
Basel (Badischer Bahnhof)	A. " 15.27
Luzern	V. " 15.35
Chiasso	A. " 16.54
Milaan	V. " 17.00
Genua (St. Santa Limbania)	A. " 18.05
Passagiers van Amsterdam kunnen met den gewonnen trein om 7.56 vertrekken van het Centraal Station en om 8.12 van het Weesperpoort Station; van Rotterdam (Maas) om 7.19. Te Utrecht (Centr. Station) moet dus worden overgestapt.	

C. VERSLUYS Jr.

BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELEN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK

TELEFOON No. 18798

5716

GOOSEN & SWAGERMAN

UITSLUITEND 5705

LAAN v. MEERDERVOORT 100-100 a - Tel. 37867
DEN HAAG - OPGERICHT 1895 - DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD

zowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER

VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARK, Fr. v. d. Puttenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Directrice N. E. LANGEREIS

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

- A. Ph. van Aken, Assistent-Resident bij het B.B., Fred. Hendriklaan 111, 's-Gravenhage.
- J. W. Grootings, Gouv. Indisch arts, Singel 387, Amsterdam.
- A. A. van den Tol, Onderluit.-maj. der Intend., Dirk Hoogenraadstraat 114, 's-Gravenhage.
- E. de Waal, Kolonel v. d. Mil. Gen. dienst, Beeklaan 428, 's-Gravenhage.
- A. Odewald, Majoor der Infanterie, Singel 180, Amsterdam.
- K. J. C. Beckman, Kapitein der Infanterie, Baronie-laan 273, Breda.
- K. Anten, 1e Luitenant der Infanterie, Hollanderstraat 55, 's-Gravenhage.
- P. Dado, Onderluitenant der Mil. Administratie, Post-box 300, 's-Gravenhage.
- G. A. Ilgen, Kapitein Gen. Staf, Amberboomstraat 19, 's-Gravenhage.
- J. N. Tielman, Ambtenaar 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrecht en Accijnzen, Uhlandstr. 25 III, Dresden A. Deutschland.
- K. Hoving, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.W.L.O., Tuinbouwstraat 32a, Groningen.
- L. J. E. Flietstra, Burgl. Ambt., Instructeur a. d. Gymnastiek- en Sportschool te Bandoeng, Hobbemastraat 251, 's-Gravenhage.
- D. Horst, Assistent-resident van Soembawa, p.a. Ned. Handel Mij., te Amsterdam.
- Mr. J. ten Brink, Hoofdambtenaar ter beschikking van den directeur van B.B., p.a. Ned.-Ind. Handelsbank te 's-Gravenhage.
- P. A. van Rossem, Leeraar H.B.S. en A.M.S. te Malang, A. T. V. A., Marnixstraat, kamer 400, Amsterdam.

- A. Overbeeke, wd. pl. Inspecteur van het Ind. Onderwijs in het 8e ressort te Menado, Mariëburgweg 22, Oosterbeek.
 - G. Sanders, Directeur 3e kl. bij de Bijz. Strafgevangenis te Sragen, Burnierstraat 22, 's-Gravenhage.
 - F. T. Mesdag, Hoofdingenieur bij het Techn. Econ. Adviesbur. van het Dep. van Gouv. Bedrijven, Van Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage.
 - F. Rietbergen, Onderwijzer 1e kl. bij het O.W.L.O., Blankenburgstraat 39, 's-Gravenhage.
 - Mevr. C. F. Sep geb. Gouwentak, Onderwijzeres 2e kl. bij het O.W.L.O., Van Boetzelaerlaan 29, 's-Gravenhage.
 - F. A. E. Laceulle, Resident ter beschikking van den directeur van B.B., Stadhouderslaan 20, 's-Gravenhage.
 - J. Ph. van Driest, Landbouwkundig ambtenaar 1e kl., Eschdoornstraat 73, 's-Gravenhage.
- MET PENSOEN:**
- S. J. Petrus, Ass.-Res. van Amboina, Pension Dames Boers, Soerenscheweg 61, Apeldoorn.
 - D. A. N. Fisher, Ass.-Res. van Kendal, Grenoble (France), Rue Thiero 17, Pension Villa Thérèse.
 - W. Carelse, Inspecteur Westersch Lager Onderwijs, Twelloscheweg 44, Deventer.
 - Ds. J. L. B. Idsinga, Predikant bij de Prot. Gem. te Poerworedjo, Laan van Oldenbarneveldt 5, Utrecht.
 - W. G. Plattel, wd. Hulprediker ten dienste van de In-Christengemeente te Amahai, De Perponcherstraat 85, 's-Gravenhage.
 - J. L. A. Schuil, Praktijk Ingenieur bij de S.S. en Tr., Vleutenscheweg 303bis, Utrecht.
 - A. W. Slager, Praktijk Ingenieur bij den P.T.T.-dienst, Villapark 10, Vught.

Mutatiestaat van 24 tot 31 October.

- Van het Dagelijksch Bestuur.
- SECRETARIATEN DER AFDEELINGEN.**
- AMERSFOORT: de heer Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
- AMSTERDAM: de heer L. D. Petit, van Breestr. 21.
- APELDOORN: de heer J. C. Baars, Jagersweg 42.
- ARNHEM: de heer G. J. v. d. Heide, Benedendorpsweg 4 (Oosterbeek).
- BERGEN OP ZOOM: de heer J. H. W. Bruins, Wouwsche weg 144.
- BREDA: de heer E. W. v. Vegchel, Ginnekenweg 119.
- DEVENTER: de heer Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
- GRONINGEN: de heer J. Franke (Hoogezand), F 76.
- HAARLEM: de heer H. P. Deinum, v. Hogendorpstraat 3.
- DEN HAAG: de heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
- LEIDEN: de heer Mr. E. Rijke, Witte Singel 58.
- NIJMEGEN: de heer E. Verwey Mejan, Hazenkampscheweg 46.
- ROTTERDAM: de heer F. A. Vervloet, Westersingel 87.
- TWENTE (Enschede): de heer J. P. Warnars (wd.), Lasonderweg 29.
- UTRECHT: Mevr. L. P. v. d. Wijk-v. d. Haar, Maliebaan 127.

Van het Informatie-Bureau:

- BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:**
- W. Schaper, Tijdelijk ambtenaar ter beschikking (opzichter 1e kl.) bij den dienst van den Mijnbouw, Vogelheimerstr. 220, Essen-Berge-Borbeck (Duitschland).
- H. Schumacher, Idem als voren, Broicherstrasse 57, Alsdorf bei Aachen (Duitschland).
- Mr. H. J. G. H. von Metzsch, rechterlijk ambtenaar, Goudsbloemlaan 157, 's-Gravenhage.
- INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:**
- H. Erich, Onderwijzer 1e kl. bij het O.W.L.O., Ringbaan Oost 55, Tilburg.
- A. de Geus, Onderwijzer 1e kl. bij het O.W.L.O., Huizerpoortstraat 2, Naarden.
- J. Chr. Fonoy, Inspecteur van Financiën, Kon. Emma-kade 96, 's-Gravenhage.
- J. H. Blokziel, Ondercommissaris van Politie, Hengouwerlaan 51b, Rotterdam.
- J. Steggerda, Onderwijzer 1e kl. bij het O.W.L.O., Stadhouderslaan 88, Utrecht.
- L. F. Geerlings, Ingenieur 1e kl. bij de S.S. en Tr., Van Beverningkstraat 93, 's-Gravenhage.
- J. C. Engelen, Gouv. Indisch arts, Lijsterstr. 10, Leiden.
- K. A. Pattynama, Opzichter bij de S.S. en Tr., Rue Gal-lait 91, Brussel.
- Mevr. A. W. D. de Lussanet de la Sablonière, Onderwijzeres 2e kl. bij het O.W.L.O., Anna van Saxenplein 4, Den Haag.
- W. Schilpeoort, Referendaris bij het Dept. van B. B., N. Binnenweg 162, Rotterdam.
- T. Bos, Onderwijzer 1e kl. bij het O.W.L.O., Jan Toebackplein 6, Bussum.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
L. Stekete Czn., Amsterdam, Archimedesstr. 34. f 5...	den heer B. Hoekstra te Den Haag.
Chr. F. W. Luca, Fabrikant, Hengelo, Lansinkweg 50, Hengelo f.5. (Afd. Twente).	
Dr. H. van der Meer, Arts, Hengelo, van Markenstraat 11. f 5. (Afd. Twente).	den heer D. H. Ooms te Hengelo.
T. Beets, Majoor der Infanterie, Bergen op Zoom, Wouwsche Weg. f 5.	
Mr. J. H. van der Meulen, Advocaat en Procureur, Bergen op Zoom, Arn. Asselbergsstr. 6. f 5.	Afdeulingsbestuur Bergen op Zoom.
L. P. Römelingh, Nijmegen, Franschestr. 44. f 5	Mej. Chr. H. Simonsz te Nijmegen.
Dr. J. Haest, Nijmegen, Ubbergsche weg 172. f 5	Eigen aanmelding.
Dr. T. van Daal, Nijmegen, Wilhelminasingel 42. f 5.	
Dr. C. J. Kras, Nijmegen, Groesbeeksche weg 41. f 5.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
K. C. Schüller, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, Stephensonstraat 36. f 5.	den heer A. F. J. Fernandes te Den Haag.
Nieuwe Begunstigers	
Mej. C. J. van Dorssen, Nijmegen, Javastraat 55	Mej. Chr. H. Simonsz te Nijmegen.
Afschrijvingen	
G. W. Summelketel, Breda, Oranjesingel 17.	H. Haytink, Arnhem, Pontanuslaan 80.
J. Weertman, Breda, Engelbert van Nassauplein 143.	A. N. J. de Vries, Arnhem, Velperweg 145a.
Adresveranderingen	
Mevrouw J. Ch. de Rochemont—de Graaf, Amsterdam, van: Overtoom 22, naar: Weesperzijde 11. p.a. Vrienzendorp.	Mevr. A. C. Woudstra-Kruytbosch, van: Bilthoven, Paltzerweg 34, terug naar: Apeldoorn, Postweg No. 27. f 5.
Dr. L. J. de Rochemont, Arts, Oud Dirigeerend Offic. v. Gez. N.-I. L., Amsterdam, van: Overtoom 22, naar: Weesperzijde 11 II.	Mej. W. C. Kerlen, Arnhem, van: Bronbeekweg 1, naar: Couperusstraat 1.
J. A. Vorstman, Gedipl. Gezaghebber B.B., Amsterdam, van: De Rijpstraat 139, naar: Admiraal de Ruyterweg 200.	G. van Sandwijk, van: Groningen, Verl. Heereweg 8a, naar: Den Haag, Goudenregenplein 15. f 5.
H. Hofman, Inspecteur P.T.T., van: Amsterdam, Jac. v. Lennepkade 8, naar: Assen, Oranjestraat 5.	Mevr. de Wed. A. van Daalen-Lutje, Den Haag, van: Elsstr. 73, naar: Acaciastraat 134.
Mevr. C. Veldhuijzen—Mulder, van: Amsterdam, P. C. Hoofdstraat 158, naar: Den Haag, Ieplaan 36. f 5.	Dr. J. F. W. la Fontaine, Den Haag, van: Heulstr. 9, naar: Noordeinde 124.
J. G. Risch, van: Heemstede, Laan van Bloemhove 8, naar: Garoet, Poste restante.	J. N. van West, Oud Hoofdstationchef Deli Spoorweg Mij., Den Haag, van: Van Loostraat 121, naar: Van Boetzelaerlaan 212.
G. W. Snel, Oud Hoofdexpediteur D. v. O. in N.-I., van: Bloemendaal, Genestetweg 20, naar: Voorburg, van de Wateringenlaan 15. f 6.	F. A. E. Laceulle, Resident m.v., van: Weltevreden, naar: Den Haag, Stadhouderslaan 20. f 6.
H. L. Bierman, Gep. Maj. tit. N.-I. L., Doorn, van: Nassaulaan 5, naar: Parklaan, Hoek v. d. Leelaan.	F. Weijnen, Off. van Gez., van: Heerlen, naar: Bandoeng, p.a. D.v.O. VIe Afd.
R. E. Filet, Oud Kapt. N.-I. L., De Bilt, Wilhelminalaan, van: 44, naar: 6.	Mr. P. R. Vetter, thans geplaatst bij den Landraad te Malang.
D. F. Wilhelmi, van Arnhem, Hotel Oranje Nassau, naar: Oosterbeek, Grintweg 6.	Prof. L. van Vuuren, Utrecht, van: Catharijnesingel 61, naar: Drift21.
K. M. Haagmans, Oud Dir. Off. v. Gez. 1ste kl., thans te Apeldoorn, 2de Beukenlaan 17.	Mejuffrouw H. Pilger, Den Haag, van: Dunklerstraat 42, naar: Schuijftstraat 187.
	H. J. Lindgreen, Kapitein Inf.van: Den Haag, Obrechtstraat 435 naar Bandoeng p.a. D. v. O. IIe Afd.

BOUW-, WONING- EN PENSION-BUREAU „BONA IMMOBILIA”

SCHEVENINGEN - TELEF. 55179 - CORN. JOLSTRAAT 35

heeft voor de a.s. zomermaanden modern ingerichte, gemeubileerde

VILLA's, Heerenhuizen en Kamers TE HUUR

Scheepsbevrachtingskantoor v. binnen- en buitenland. Aanbevolen adres v. d. Ver. „Oost en West”.